

บทที่ ๗

สรุปและข้อเสนอแนะ

การท่องเที่ยว นับ เป็นอุตสาหกรรมที่ลงทุนน้อยแต่ได้กำไรมหาศาล ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ อย่างมากมาย แม้ว่าการท่องเที่ยวจะ เข้ามามีบทบาทต่อประเทศไทยมานานแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่ได้รับความสนใจในการเร่งรัดพัฒนาเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่ในแต่ละปีสามารถทำรายได้ให้กับประเทศปีละมาก ๆ อีกทั้งการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ประชาชนที่ประกอบธุรกิจด้านการบริการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมและที่เห็นได้ชัด คือ เป็นการเผยแพร่ให้ต่างชาติรู้จักชื่อเสียง กิตติศัพท์ของประเทศชาติมากยิ่งขึ้น การวางแผนจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากในการวางแผนแต่ละครั้งจะต้องทำการศึกษาข้อมูลด้านต่าง ๆ ประกอบกับการวิเคราะห์อย่างมีระบบ และนำทั้งหมดมาประมวลเข้า เพื่อหาแนวทางและมาตรการในการพัฒนาอย่างเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ต่อการนำไปปฏิบัติได้มากที่สุด

๑. สรุปสภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี

จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันตก มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๕,๑๓๔.๖๘ ตารางกิโลเมตร มีระยะห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ ๑๐๑ กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกเป็น ๓ บริเวณ คือ ทางด้านตะวันออกของจังหวัด เป็นบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำมีความอุดมสมบูรณ์ จึงเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของประชาชนอยู่อย่างหนาแน่น และเป็นบริเวณที่มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ สูงสุด ส่วนตอนกลางเป็นพื้นที่ราบที่อยู่ต่อกับบริเวณแรกมาทางตะวันตก พื้นที่มีความสมบูรณ์ต่ำ บางแห่งแห้งแล้งกันดารน้ำ เช่น บางส่วนของ อ.เมือง และ อ.ปากท่อ ซึ่งมีประชากรเบาบางลง ส่วนทางด้านตะวันตกเป็นที่ดอน มีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นเขตแดนกันระหว่างไทยกับสหภาพพม่า พื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นภูเขาใหญ่น้อยและป่าไม้ ประชากรตั้งถิ่นฐานเบาบางและมีการเปลี่ยนแปลงประชากรสูงสุด การใช้ที่ดินส่วนใหญ่ของจังหวัดราชบุรีเป็นพื้นที่ป่าไม้ประมาณ

๕๐ % นอกนั้น เป็นพื้นที่ทำการเพาะปลูก และพื้นที่เมือง แม้ว่าพื้นที่ป่าไม้จะมีมากก็ตาม แต่ปัจจุบันมีการบุกรุกและทำลายป่า ทำให้ป่าไม้มีสภาพเสื่อมโทรม และต่อไปจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด เนื่องจากป่าไม้ เป็นพื้นฐานของความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่

ในด้านเศรษฐกิจของจังหวัดราชบุรี ผลผลิตส่วนใหญ่มาจากสาขาการเกษตรกรรมประมาณ ๓๐.๑๕ % รองลงมา เป็นสาขาการบริการประมาณ ๑๙.๖๐ % และอุตสาหกรรมประมาณ ๑๖ % ตามลำดับ ในช่วงปี ๒๕๑๙ - ๒๕๒๓ สาขาการผลิตที่มีการขยายตัวมาก คือ สาขาเหมืองแร่และย่อยหิน รองลงมาคือสาขาการบริการ และสาขาการธนาคารและประกันภัย ผลผลิตของจังหวัดดังกล่าวมีผลทำให้รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาค ย่อมแสดงให้เห็นว่า ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจยังไม่สัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของประชากร การพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวจะเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจวิธีหนึ่ง ที่จะกระตุ้นระบบเศรษฐกิจให้เติบโตได้ โดยเฉพาะสาขาการบริการ โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่สามารถนำทรัพยากรประเภทอื่นมาใช้ประโยชน์ได้

สำหรับด้านประชากรนั้นในปี ๒๕๒๓ จังหวัดราชบุรีมีประชากรทั้งหมด ๖๔๔,๗๔๖ คน โดยอำเภอเมืองราชบุรี มีประชากรมากที่สุด รองลงมาคืออำเภอบ้านโป่ง และอำเภอโพธาราม ตามลำดับ จึงทำให้เป็นชุมชนเมืองที่สำคัญของจังหวัด และได้รับการยกฐานะให้เป็นเทศบาลเมืองทั้งหมด เทศบาลเมืองราชบุรีเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของจังหวัด และมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง เช่น เขาแก่นจันทร์ วัดมหาธาตุ เขาวัง เป็นต้น การที่แหล่งท่องเที่ยวอยู่ในเขตชุมชนเมืองย่อมจะได้เปรียบกว่าในด้านการพัฒนามากกว่าพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลออกไป ราชบุรีเป็นเมืองเก่าแก่ ที่มีการตั้งถิ่นฐานมานานตั้งแต่สมัยทวารวดี จึงทำให้มีชนหลายเชื้อชาติเข้ามาอาศัยอยู่ และมีประเพณีและวัฒนธรรมต่างกันไป เช่น มอญ ลาวโซ่ง กระเหรี่ยง ขอม เป็นต้น แต่ปัจจุบันประเพณีต่าง ๆ ได้เลอะเลือนไปหมดแล้ว คงเหลือเป็นประเพณีพื้นบ้านธรรมดา วัฒนธรรมซึ่งเป็นลักษณะเด่นของจังหวัดที่ยังคงเหลืออยู่ ได้แก่ วิธีการดำรงชีวิตตามลำคลอง โดยเฉพาะที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก เป็นสถานที่ท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมที่มีคุณค่ามากที่สุด เนื่องจากมีสภาพความเป็นธรรมชาติทางวัฒนธรรมโดยแท้จริง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เชิดหน้าชูตาของประเทศด้วย

ในด้านตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีในปัจจุบันมีผู้มาท่องเที่ยวประมาณปีละ ๑๑๖,๕๐๙ คน เป็นชาวไทย ๗๗,๐๐๐คน ชาวต่างประเทศ ๓๙,๕๐๙ คน ความสนใจของนัก

ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีต่างกันไป นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจกับตลาดน้ำคำเนินสะดวกมากที่สุด และถ้าจ่อมพลรองลงมา ส่วนนักท่องเที่ยวไทยให้ความสนใจถ้าจ่อมพลมากที่สุด รองลงมาได้แก่ตลาดน้ำคำเนินสะดวกและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ความสนใจที่ต่างกันนี้ทำให้ตลาดน้ำคำเนินสะดวก เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับชาวต่างประเทศ และถ้าจ่อมพล เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับชาวไทยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มาจากยุโรปมากที่สุด ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยมาจากจังหวัดราชบุรีมากที่สุด รองลงมาคือกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงในภาคตะวันตกด้วยกัน ช่วงที่นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมมาที่สุดอยู่ในระหว่างเดือนตุลาคม - มกราคม ส่วนชาวต่างประเทศนิยมมาตลอดปี แต่ในช่วงเดือนตุลาคม - ธันวาคม จะเป็นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากที่สุด ลักษณะเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมมาเป็นกลุ่มหรือเป็นหมู่คณะ รองลงมาคือการมาเป็นครอบครัว การเดินทางอย่างเอกเทศมีน้อยมาก วิธีการที่นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทาง คือ โดยรถยนต์ส่วนตัว นอกนั้นมาโดยรถเช่าเหมาและ บ.ข.ส. สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาด้วยบริษัทนำเที่ยวเอกชนทั้งหมด ซึ่งจัดมาเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ ๓๐ คน โดยใช้รถโดยสารปรับอากาศเป็นพาหนะเดินทาง ลักษณะการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแบบไปเช้า-เย็นกลับนี้ ทำให้ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ นักท่องเที่ยวชาวไทยจะใช้จ่ายมากน้อยต่างกันไป ขึ้นอยู่กับรูปแบบวิธีการเดินทางและลักษณะของการเดินทาง แต่สำหรับชาวต่างประเทศซึ่ง เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยวจะเสียค่าบริการที่รวมถึงค่าอาหาร และค่าบริการอื่น ๆ ด้วย ประมาณคนละ ๖๐๐ บาท

ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีจากการสำรวจมี ๒๓ แห่ง เป็นประเภทธรรมชาติ ๗ แห่ง โบราณสถานและศาสนสถาน ๑๔ แห่ง และประเภทวัฒนธรรมซึ่งจากการจัดลำดับความสำคัญ โดยอาศัยหลักเกณฑ์สำคัญ ๒ ประการ คือ ความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวและความพอใจในลักษณะและคุณค่าของนักท่องเที่ยว แล้วนำมาหาความสัมพันธ์กันด้วยวิธีทางสถิติ เพื่อหาศักยภาพในการพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ สามารถแบ่งแหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๒๓ แห่ง ออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ ๔ กลุ่ม และลักษณะพิเศษ ๑ แห่ง ตามค่าความสำคัญของเกณฑ์ทั้งสอง แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มที่มีศักยภาพสูงที่สุดได้แก่ ถ้าจ่อมพล วัดมหาธาตุ เมืองโบราณบ้านคูบัว วัดคงคาราม สระน้ำโกสินารายณ์ เขาแก่นจันทร์ และถ้าฤาษีเขางู เป็นกลุ่มที่มีคะแนนความพร้อม

และความพอใจสูงกว่าอีก ๓ กลุ่ม แต่อย่างไรก็ตามยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจซึ่งมีคุณค่าความพอใจสูง เช่น บ่อน้ำร้อนเหมืองแร่บ่อคสัง ถ้าเขาบิน และหนังใหญ่วัดขนอน ซึ่งมีลักษณะเด่นของตัวเอง แต่มีค่าความพร้อมต่ำกว่ากลุ่มแรก ทั้งนี้หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาแล้วจะ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มแรก สำหรับลักษณะพิเศษอีก ๑ แห่ง คือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวกนั้น มีค่าคะแนนความพร้อมและความพอใจอยู่ในระดับสูงมากที่สุดกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทั้งหมด จึงทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เด่นและมีศักยภาพสูงมาก

สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวซึ่งเป็นพื้นฐานของการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีอยู่ในสภาพไม่ดีเท่าที่ควร แม้ว่าการคมนาคมขนส่งจะมีการบริการทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และบริการนำเที่ยว ด้านที่พักและร้านอาหารมีจำนวนมากพอที่จะรับนักท่องเที่ยวได้ โดยกระจายตัวอยู่ตามชุมชนเมืองที่สำคัญ ๆ แต่แหล่งบันเทิงนั้นยังมีน้อยมาก ไม่สามารถที่จะบริการนักท่องเที่ยวได้ทั่วถึงโดยเฉพาะเวลากลางคืน ส่วนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของเมืองซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นของชุมชนนั้นนับว่าจังหวัดราชบุรีมีการจัดบริการให้กับประชาชนซึ่งกระจายตัวอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ค่อนข้างทั่วถึง สิ่งอำนวยความสะดวกที่ยังขาดอยู่และเป็นสิ่งที่ควรจะมีคือ ร้านค้าของที่ระลึกซึ่งยังขาดการส่งเสริมทั้งที่เป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวในปัจจุบันของจังหวัดราชบุรีในด้านตลาดการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นความพร้อมของเมืองในอันที่จะตอบรับกับการพัฒนาการท่องเที่ยว เมื่อนำมาประมวลเข้าด้วยกัน โดยการนำเอากลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่ได้จากการจัดลำดับความสำคัญ มาพิจารณาร่วมกับด้านตลาดการท่องเที่ยว พร้อมทั้งความพร้อมของเมือง จะพบว่าความสัมพันธ์ในประเด็นต่าง ๆ จะเป็นตัวกำหนดพื้นที่การพัฒนา ซึ่งจะเป็นไปตามทิศทางที่ถูกต้องกับสภาพที่เป็นอยู่ พื้นที่การพัฒนานี้สามารถกำหนดเป็นกลุ่มได้ ๔ กลุ่ม กับลักษณะพิเศษ ๓ แห่ง (ดูแผนที่ประกอบ) ดังต่อไปนี้

(๑) แหล่งท่องเที่ยวบริเวณตัวเมืองราชบุรีทั้งหมด ๑๒ แห่ง ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาล ๗ แห่ง และนอกเขตเทศบาล ๕ แห่ง เนื่องจากกลุ่มนี้มีความสำคัญในด้านการเป็นศูนย์กลางการปกครอง การพาณิชย์กรรม การขนส่ง ที่สำคัญของจังหวัด เส้นทาง

การคมนาคมภายในกลุ่มนี้อยู่ในสภาพ เป็นโครงข่ายของถนนภายใน เมืองซึ่งได้มาตรฐาน มีการเข้าถึงได้สะดวกที่สุด จึงมีความได้เปรียบในด้านการพัฒนาสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่จะมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีระดับการพัฒนาสูงเพียง ๓ แห่ง คือ เขาแก่นจันทร์ วัดมหาธาตุ เมืองโบราณบ้านคูบัว

(๒) แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณถ้ำจอมพล อำเภอจอมบึง และบริเวณใกล้เคียง คือ ถ้ำเขabin นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญบริเวณหนึ่งซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาสูงทัดเทียมกับกลุ่มแรก ทั้งนี้ เนื่องจากมีถ้ำจอมพลซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงมาก และเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของกลุ่ม มีความสมบูรณ์พร้อมในด้านสภาพแวดล้อมความเป็นธรรมชาติและสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน

(๓) แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอโพธาราม ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว ๔ แห่ง โดยมีวัดคงคาราม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง นอกนั้นอยู่ในระดับรอง ๆ ลงไป เช่น หนังกใหญ่ วัดขนอน สภาพการพัฒนาในกลุ่มนี้นับว่าเป็นกลุ่มที่มีคุณค่าในด้านการท่องเที่ยวสูงมาก แต่ด้านความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ เนื่องจากสภาพบริเวณโดยรอบยังมีสภาพทรุดโทรม ขาดการบำรุงรักษา อีกทั้งสภาพการเข้าถึงยังไม่สะดวกเท่าที่ควร

(๔) แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอปากท่อ ประกอบด้วยสำนักหุบผาสวรรค์ และเขาม้าพระ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ยังอยู่ในระดับที่มีศักยภาพการพัฒนาต่ำ เนื่องจากความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับต่ำ และค่าความพอใจอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ยิ่งกว่านั้นสภาพปัจจุบันของสำนักหุบผาสวรรค์ยังไม่สามารถเปิดรับนักท่องเที่ยวได้ ด้วยเหตุผลทางด้านความมั่นคงของชาติ แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ยังไม่พร้อมที่จะได้รับการพัฒนาในช่วงต้น ๆ

นอกจากทั้ง ๔ กลุ่มที่กล่าวมาแล้วยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะพิเศษอีก ๓ แห่ง ซึ่งไม่สามารถจัดให้อยู่ในกลุ่มใดได้ ได้แก่

(๑) ตลาดน้ำดำเนินสะดวก เนื่องจาก เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอยู่แล้ว จึงมีศักยภาพในการพัฒนาสูงมาก และสูงที่สุดในบรรดาแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดในจังหวัดราชบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมซึ่งแสดงเอกลักษณ์ของประเทศได้ดีที่สุด และเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

(๒) บ่อน้ำร้อนเหมืองบ่อคสิง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าความพอใจสูงมากแต่ความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวต่ำมาก เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร และอยู่ห่างจากตัวเมืองราชบุรีถึง ๗๖ กิโลเมตร แต่อย่างไรก็ตามบ่อน้ำร้อนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ หากได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นบ่อน้ำร้อนที่มีระยะทางใกล้กับกรุงเทพฯ มากที่สุด สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวโดยใช้เวลาเพียงไปเช้า-เย็นกลับ

(๓) สระน้ำโกสินารายณ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นโบราณสถานสำคัญแห่งหนึ่งซึ่งปัจจุบันเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนที่อยู่บริเวณโดยรอบและจากการที่มีศักยภาพการพัฒนาสูง ทั้งในด้านคุณค่าความพอใจและความพร้อม แม้ว่าสภาพปัจจุบันยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร แต่หากได้รับการปรับปรุงสภาพบริเวณโดยรอบแล้ว จะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ของชุมชนในบริเวณใกล้เคียงและเป็นจุดแวะพักของนักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่าน

ในการแบ่งกลุ่มพื้นที่การพัฒนาดังกล่าวข้างต้น ปรากฏว่าในแต่ละกลุ่มจะมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทั้งสูงและต่ำต่างกัน รวมกันอยู่ กลุ่มที่สมควรได้รับการพัฒนาในระยะแรก มีเพียง ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มในบริเวณตัวเมืองราชบุรี บริเวณถ้ำจอมพล และในอำเภอโพธาราม ซึ่งสมควรจะได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กันกับลักษณะพิเศษอีก ๓ แห่งที่อยู่กระจายออกไปดังกล่าวมาแล้ว เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง และมีความสัมพันธ์กันในเส้นทางการเดินทางในลักษณะการท่องเที่ยวแบบไปเช้า - เย็นกลับ

๒. ข้อได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี

แม้ว่าแนวโน้มของการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีจะไม่สูงเท่ากับจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หรือจังหวัดเพชรบุรี แต่ก็ไม่ได้ต่ำกว่าจังหวัดดังกล่าวมากเท่าใดนัก และหากจะเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ที่เหลืออยู่ในภาคตะวันตกแล้ว ก็นับว่ามีโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวอยู่ในเกณฑ์สูง ซึ่งทั้งนี้เนื่องมาจากข้อได้เปรียบในด้านการท่องเที่ยวหลายประการดังต่อไปนี้

๒.๑ ลักษณะของการท่องเที่ยวเฉพาะตัว

จังหวัดราชบุรีมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัว เป็นพิเศษซึ่งหาได้ยาก ได้แก่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ซึ่งมีชื่อเสียงไปทั่วโลก อีกทั้งปัจจุบันยังได้รับรางวัลส่งเสริมและพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับชาติ ซึ่งลักษณะเฉพาะตัวนี้หาไม่ได้ในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ทำให้ตลาดการท่องเที่ยวของตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นลักษณะแบบผูกขาด ไม่ต้องแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวในที่อื่น ๆ ทำให้มีความได้เปรียบในการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากกว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในที่อื่น ๆ

๒.๒ ระยะทางและเส้นทางคมนาคม

จากกรุงเทพมหานครมายังจังหวัดราชบุรี มีระยะทางประมาณ ๑๐๑ กิโลเมตร เป็นระยะซึ่งนับว่าไม่ไกลจากกรุงเทพฯ เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น อีกทั้งตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีระยะทางจากกรุงเทพฯ เพียง ๘๐ กิโลเมตร และกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองราชบุรีมีระยะทางห่างจากตลาดน้ำอีกเพียง ๔๖ กิโลเมตรเท่านั้น จึงทำให้นักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ สามารถมาท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีในลักษณะไปเช้า-เย็นกลับ ได้โดยสะดวก โดยประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย ประกอบกับที่ตั้งของจังหวัดราชบุรีเป็นจุดเชื่อมของเส้นทางสายใต้ ๒ สาย คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ หรือสายเพชรเกษม และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔ หรือสายธนบุรี-ปากท่อ ซึ่งเป็นทางทั้งสองนี้สามารถใช้เป็นเส้นทางเดินทางเข้าสู่ตัวจังหวัดได้เป็นอย่างดี โดยจะใช้เริ่มต้นเดินทางในเส้นทางหนึ่งและกลับในอีกเส้นทางหนึ่งได้ในกรณีที่กรุงเทพมหานครเป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทาง กล่าวคือ หากใช้เส้นทางธนบุรี-ปากท่อเริ่มต้นออกเดินทางก็สามารถใช้เส้นทางสายเพชรเกษมในเที่ยวกลับได้ ซึ่งจะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถแวะชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น

๒.๓ ชื่อเสียงและความนิยมในปัจจุบัน

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี กล่าวได้ว่าเป็นที่รู้จักของคนไทยมาช้านานแล้ว อันได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ถ้าจอมพล ถ้าฤๅษีเขางู เขาวัง เขาแก่นจันทร์ เป็นต้น ซึ่งในอดีตเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชาวไทยมาก่อน แต่ต่อมาระยะหลังได้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

อื่น ๆ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลด้านตะวันออก จึงทำให้ความนิยมลดน้อยลงไป แต่สำหรับตลาดน้ำคำเนินสะตวงนั้น ปัจจุบันยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ชาวต่างประเทศให้ความนิยมในระดับสูงมาก เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเด่นในตัวเองและสามารถตอบสนองความต้องการของชาวต่างประเทศ ซึ่งมีข้อจำกัดในด้านระยะเวลาการท่องเที่ยวเพียงช่วงสั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ตลาดน้ำคำเนินสะตวงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทดแทนในด้านประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทย

๒.๔ โครงสร้างพื้นฐานและแนวโน้มในการพัฒนาเมืองหลัก

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๒๐-๒๕๒๔) ได้กำหนดให้จังหวัดราชบุรีเป็นเมืองหลักของภาคตะวันตก เนื่องจากจังหวัดราชบุรีมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจต่อภาคตะวันตก และมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเมืองหลักสูงจากนโยบายดังกล่าว จึงมีผลกระทบในทางที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้เป็นเพราะโครงการการพัฒนาที่จะมาสู่พื้นที่จังหวัดราชบุรี จะมีแนวโน้มในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์สูง ซึ่งจะทำให้จังหวัดราชบุรีมีความได้เปรียบในด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว เช่น สภาพถนนและการเข้าถึง จำนวนรถยนต์ มีรถโดยสาร ความสะดวกในด้านการให้บริการต่าง ๆ รวมทั้งในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของเมือง ดังนั้นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเขตเมืองจะมีความได้เปรียบมากกว่าพื้นที่ที่อยู่ห่างออกไป

๓. ปัญหาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี

แม้ว่าจังหวัดราชบุรีจะมีข้อได้เปรียบทางด้านการท่องเที่ยวหลายประการก็ตาม แต่เมื่อปัจจุบันการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีก็ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร และยังคงประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ หลายประการ ซึ่งสามารถแยกเป็นประเด็นที่สำคัญดังนี้

๓.๑ ปัญหาด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

ปัญหาของทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี เป็นปัญหาในด้านประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งยังอยู่ในระดับต่ำ และไม่สามารถจะกระจายรายได้แก่ท้องถิ่น

อย่างเต็มที่ได้อีก สืบเนื่องจากการไม่เห็นคุณค่าและขาดการส่งเสริมอย่างจริงจัง แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีมีหลายประเภท ทั้งธรรมชาติ โบราณสถาน และทางด้านวัฒนธรรม โดยที่แต่ละแห่งมีลักษณะเด่นและมีคุณค่าในตัวเองสูง ต่างกันไป แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวนี้จะมีเพียงบางแห่งเท่านั้นที่ได้รับการพัฒนาส่งเสริมอย่างจริงจัง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่มีประสิทธิภาพเช่นนี้ จึงมีผลส่งมาถึงการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในบริเวณต่าง ๆ ของจังหวัดมีความแตกต่างกันมาก จากการสำรวจพบว่า ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวกเพียงแห่งเดียว และมาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมมาเที่ยวที่บริเวณถ้ำจอมพล และบริเวณในเขตตัวเมืองบางแห่งเท่านั้น ในขณะที่สถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ยังไม่ได้รับความนิยมนักจากนักท่องเที่ยว จึงทำให้การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวมีการกระจายตัวเฉพาะบริเวณเท่านั้น และจากการเดินทางของนักท่องเที่ยวประเภทไปเช้า - เย็นกลับ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศซึ่งถูกกำหนดโดยบริษัทนำเที่ยวของเอกชนทั้งหมด รายจ่ายของนักท่องเที่ยวจึงตกแก่บริษัทนำเที่ยว เป็นส่วนใหญ่ มิได้ตกอยู่ในท้องถิ่นดังที่ควรจะเป็น

นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องของความทรุดโทรมของสถานที่ ซึ่งเกิดจากการไม่ได้รับการดูแลและบำรุงรักษา โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานบางแห่ง เช่น วัดคงคาราม ถ้ำฤๅษีเขางู วัดมหาธาตุ เป็นต้น อยู่ในสภาพชำรุด และขาดการอนุรักษ์ที่ถูกต้อง จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ ไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร

๓.๒ สภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยว

เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะในด้านภูมิทัศน์ของโบราณสถาน เช่น ในเขตถ้ำฤๅษีเขางู มีการระเบิดหินบริเวณภูเขาที่อยู่ในเขตเขางูทำให้เกิดการสิ้นสะเทือนต่อบริเวณรอบ ๆ รวมทั้งถ้ำฤๅษีเขางู ซึ่งเป็นโบราณสถานที่สำคัญ อีกทั้งการระเบิดยังมีผลทำให้เกิดการพังกระจายของฝุ่นละอองจากหินตกลงไปที่บริเวณเขางู และบริเวณบ้านเรือนใกล้เคียงที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น บ้านเรือนทุกหลังมีสีเทาของฝุ่นละอองของหิน

ภาคลุ่มหัวบริเวณ ประกอบกับมีโรงงานโม้หินอยู่ในเขตนี้หลายแห่งด้วยกัน ทำให้สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของเขางูและบริเวณใกล้เคียง เกิดปัญหาซึ่งมีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ในท่านองเดียวกันนี้เกิดขึ้นกับที่เขาดำพระ ซึ่งเป็นโบราณสถานเช่นกัน ลักษณะที่เป็นเช่นนี้ทั้ง ๒ แห่ง อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อโบราณสถานได้ในไม่ช้านี้ สำหรับวัดคงคาราม อำเภอโพธาราม ซึ่งเป็นโบราณสถานเช่นกัน เนื่องจากมีทางรถไฟสายใต้ตัดผ่านบริเวณวัดด้านทิศตะวันออก ซึ่งเป็นที่ตั้งของตัวโบสถ์ซึ่งมีภาพเขียนฝาผนังที่มีคุณค่าอยู่ สภาพปัจจุบันของตัวโบสถ์ชำรุดและทรุดโทรมมาก การวิ่งของรถไฟในแต่ละวันทำให้เกิดการสั่นสะเทือน อาจจะทำให้ตัวโบสถ์ รุดลงกว่าเดิมได้ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องคำนึงถึง นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดการดูแล เอาใจใส่สภาพบริเวณโดยทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง ตลอดจนปัญหาด้านการเน่าเสียของแม่น้ำแม่กลอง ซึ่งมีผลต่อความสะอาดของชุมชน

๓.๓ สภาพการเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยว

แม้ว่าโครงข่ายการคมนาคมขนส่งภายในตัวจังหวัดราชบุรีอยู่ในระดับที่ได้รับพัฒนาแล้วก็ตาม แต่ก็ เป็น เพียง เส้นทางคมนาคมหลักของจังหวัด เท่านั้น ส่วนเส้นทางระดับอำเภอหรือตำบลบางท้องที่ยังอยู่ในสภาพที่ไม่ได้รับการพัฒนา สภาพเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจึงมีสภาพต่างกัน กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลจะเป็นกลุ่มที่มีความสะดวกในการเข้าถึงมากที่สุด ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพการเข้าถึงลำบาก ส่วนใหญ่จะมีสภาพของเส้นทางเป็นถนนลูกรังและถนนดิน การเข้าถึงต้องใช้รถยนต์บางประเภท แหล่งท่องเที่ยวที่มีปัญหาด้านสภาพการเข้าถึงได้แก่ บ่อน้ำร้อน กิ่งอำเภอสวนผึ้ง สภาพทางเข้าเป็นดินลูกรังขรุขระตลอดระยะทาง ๑๖ กิโลเมตร ถ้าสาริกาอำเภอโพธาราม สภาพเส้นทางจากถนนใหญ่จนถึงตัวถ้ำเป็นลูกรังค่อนข้างเรียบตลอด วัดนาหนอง เขาน้อยก็เป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีสภาพทางเข้าเป็นถนนดิน ส่วนแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ นั้นบางแห่งแม้จะมีสภาพทางเข้าเป็นถนนลูกรังก็ตามแต่ยังอยู่ในสภาพที่ดีกว่ามาก การพัฒนาเส้นทางจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นได้

๓.๔ ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีมีอยู่ค่อนข้างสูง พร้อมเฉพาะบริเวณที่เป็นตัวเมืองเท่านั้น คือ ตัวเมืองราชบุรี ตัวเมืองบ้านโป่ง และบริเวณ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก โดยเฉพาะตัวเมืองราชบุรี เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทุกอย่าง จึงมีความพร้อมมากที่สุด สำหรับอำเภอโพธารามซึ่งเป็นบริเวณที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากนั้น แม้จะอยู่ในเขตตัวเมืองก็ตาม แต่ก็ยังไม่ได้มีการพัฒนาเท่าที่ควร สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวที่ยังไม่ได้มีการพัฒนาเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ ร้านค้าของที่ระลึก ปัจจุบันยังขาดการส่งเสริมให้เป็นสินค้าของจังหวัด เช่น การทอผ้าพื้นเมือง การทำขลุ่ยที่บ้านคูบัว หรือการส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน นอกจากนี้ในเขตตัวเมืองยังขาดแคลนแหล่งบันเทิงในเวลากลางคืน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวพักค้างคืนได้

๔. โครงการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี

๔.๑ โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ๒๕๒๕:๑๔๒-๔๑)

เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ เป็นไปตามทิศทางและเป้าหมายที่วางไว้

ท.ท.ท. จึงได้วางแผนงานที่จะศึกษาและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่หลายแห่ง ของประเทศไทย ในช่วงปี ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙ และราชบุรีก็เป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งอยู่ในแผนงานบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการยับยั้งสภาพเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวเดิมบางแห่ง และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้เกิดขึ้น โครงการนั้นได้แก่

๑. โครงการการศึกษาความเหมาะสมในจังหวัดหัวหิน ชะอำ เพชรบุรี ราชบุรี และอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นการศึกษาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ รวมทั้ง เสนอแนะองค์การที่จะรับผิดชอบในการดำเนินการตามแผน

๒. โครงการทำนุบำรุงศิลป วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมโบราณและกลุ่มชนพื้นเมืองที่มีคุณค่าทางการท่องเที่ยวของชาติ ที่กำลังอยู่ในภาวะเสื่อมโทรมหรือถูกทำลายลงโดยร่วมมือกับ

ส่วนจังหวัดหรือสมาคม ชมรมต่าง ๆ

สำหรับจังหวัดราชบุรีแม้จะไม่ได้อยู่ในช่วงแรกของแผนพัฒนาก็ตาม แต่ก็คาดว่าจะมีผลกระทบที่ดีต่อตลาดและการวางแผนการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีเป็นอย่างมาก

๔.๒ โครงการพัฒนาตามแผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ.๒๕๒๕

เป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นตามความต้องการของจังหวัดในที่นี่จะเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งมีดังต่อไปนี้

๑. โครงการพัฒนาการคมนาคมขนส่ง

๑.๑ รัตยางถนนสายวัดไทย -คางคาราม เพื่อสะดวกต่อการขนส่งผลิตผลและเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของวัดคางคาราม

๑.๒ การก่อสร้างขยายผิวจราจรถนนเพชรเกษมสายเก่าแบบแอสฟัลท์ที่ติดคอนกรีตจากทางเข้าโรงเรียนเทศบาล ๕ ไปทางทิศตะวันตก เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงาม อีกทั้งเป็นที่สังเกตแก่ผู้ใช้รถยนต์ซึ่งจะเข้าตัวเมืองราชบุรีโดยชัดเจนซึ่งจะมีผลดีต่อกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาล

๑.๓ การก่อสร้างท่อระบายน้ำและทางเท้าถนนเพชรเกษมสายเก่าต่อจากที่ทำการก่อสร้างไว้แล้วไปทางทิศตะวันตก ซึ่งเทศบาลได้กำหนดให้เป็นถนนสายเอก เพราะเป็นทางเชื่อมระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคใต้กับจังหวัดราชบุรี โดยจะมีผลต่อความสะดวกปลอดภัยในการใช้ถนน ความเป็นระเบียบของบ้านเมือง และสามารถระบายน้ำโสโครกจากย่านชุมชนไปยังแหล่งกำจัดน้ำเสีย

๑.๔ งานขยายทางจราจร สายราชบุรี - จอมบึง เพื่อให้การจราจรสะดวกรวดเร็วและปลอดภัย ทำให้การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในเขตถ้าจอมพลมีความสะดวกมากขึ้น

๒. โครงการด้านอุตสาหกรรม

๒.๑ ส่งเสริมสนับสนุนหอผ้าบ้านหัวเขาจีน อำเภอบางแพ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชากร

๒.๒ การส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน อำเภอจอมบึง อำเภอปากท่อ และกิ่งอำเภอสวนผึ้ง เช่น อาชีพการจักสาน สานแข่งด้วยไม้ไผ่ สานกระจาดด้วยไม้ไผ่ และการฝึกอบรมการทอผ้า

๒.๓ การจัดแสดงนิทรรศการแสดงผลภัณฑ์อุตสาหกรรมในจังหวัด เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ในจังหวัด

๓. โครงการด้านการเกษตร

๓.๑ ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ทุกอำเภอและทุกกิ่งอำเภอ จะทำให้ปริมาณโคนม เนื้อ หรือกระบือ และสุกร เพิ่มมากขึ้น ลดการจ่ายเงินในการซื้อพันธุ์สัตว์จากต่างประเทศ อีกทั้งเป็นทางขายสัตว์เหล่านี้ได้ในราคาสูง ที่สำคัญต่อการท่องเที่ยว คือ ส่งเสริมให้เกษตรกรส่งน้ำนมที่เลี้ยงไว้ ให้กับสหกรณ์โคนมหนองโพเพื่อผลิตเป็นสินค้าของจังหวัดแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวที่จังหวัดราชบุรี

๓.๒ ปลุกสร้างขยายสวนป่าใหม่ในท้องที่อำเภอจอมบึง เนื้อที่ ๕๐๐ ไร่ และบำรุงรักษาสวนป่าเดิมในท้องที่อำเภอจอมบึง และอำเภอเมือง เนื้อที่ ๑,๕๐๐ ไร่ จะทำให้ป่าไม้มีสภาพดีขึ้น เป็นผลดีทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะช่วยลดการเกิดอุทกภัยได้ สภาพสวนป่าดีขึ้นจะชกแจงให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้น

๔. โครงการบูรณะวัดมหาธาตุ จังหวัดราชบุรี

โครงการพัฒนาของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว นอกจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและจังหวัดราชบุรีดังกล่าวมาแล้วนั้น ยังมีกรมศิลปากร ซึ่งเป็นผู้ดูแลโบราณสถานที่อยู่ในความรับผิดชอบ ได้วางโครงการบูรณะวัดมหาธาตุ จังหวัดราชบุรีขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ : เพื่อป้องกันและรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติไว้
มิให้สูญหายและเสื่อมค่า

การดำเนินการ : ต่อเนื่องจากปี ๒๕๒๔ ซึ่งได้รับงบประมาณเป็นเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท โดยการเทศานคอนกรีตเสริมเหล็กรัศฐานปรางค์และฉัดซีเมนต์เข้าไปในองค์พระปรางค์

ส่วนงบประมาณในปี ๒๕๒๕ ได้รับงบประมาณเป็นเงิน ๗๕๐,๐๐๐ บาท (และในปี ๒๕๒๖ ได้รับงบประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ บาท) การดำเนินงานในช่วงนี้คือ บูพื้นทางเดินรอบพระปรางค์เนื้อที่ ๗๕๐ ม^๒ ปรับพื้นดินให้ไ้ระดับ และทำรางระบายน้ำไหลโดยรอบ ส่วนในปี ๒๕๒๖ จะเป็นงานชุดแต่งวิหาร และมณฑป

ผลของโครงการนี้จะมีส่วนช่วยให้องค์พระปรางค์และบริเวณโดยรอบมีสภาพสวยงามและแข็งแรงขึ้น อันเป็นส่วนสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

๕. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี

๕.๑ นโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติ

ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ ๔ ที่ผ่านมา การขยายตัวของการท่องเที่ยวอยู่ในอัตราที่สูงกว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจส่วนรวม จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศสูงถึง ๑.๕ ล้านคน ในปี ๒๕๒๓ และมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศประมาณ ๑๗,๘๐๐ ล้านบาท ในปีเดียวกัน ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายเฉลี่ย ๑๑,๗๐๐ ล้านบาท ที่กำหนดไว้ในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ ๔ ลักษณะการเติบโตของการท่องเที่ยวที่ผ่านมาได้กระจายออกไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในส่วนภูมิภาคมากขึ้น ได้มีการลงทุนในกิจการโรงแรมในส่วนภูมิภาคมากขึ้น ได้มีการลงทุนในกิจการโรงแรมในส่วนภูมิภาคที่สำคัญ ๆ ไม่น้อยกว่า ๒,๕๐๐ ล้านบาท นอกจากนั้นรัฐได้ส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ด้วย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการลงทุนของภาคเอกชนในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงทำให้การควบคุมการลงทุนมีปัญหา กฎหมายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่มีอยู่ยังไม่มื่ออำนาจในการควบคุมรักษาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ต้องอาศัยกฎหมายของหน่วยงานอื่น ซึ่งไม่ทันกับการขยายตัวในด้านการท่องเที่ยว

เที่ยว และ ได้ยังผล เสียให้แก่สภาพแวดล้อมทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ถึงแม้ว่าการขยายกิจการบริการท่องเที่ยวทำให้ความต้องการกำลังคนที่มีมาตรฐานเพิ่มขึ้น แต่การฝึกอบรมยังมีอยู่น้อยและถึงแม้รัฐจะได้ตั้งสถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรม และท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นก็ยังไม่ทันความต้องการของตลาด

ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีดังนี้ คือ

๑. ปัญหาการบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางการไม่สามารถควบคุมการใช้ที่ดินและการก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยวที่กำหนดไว้ได้ นอกจากนั้นยังขาดการลงทุนปัจจัยพื้นฐานในแหล่งที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง
๒. ปัญหาการพัฒนาด้านการบริการการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว และขาดการจัดระเบียบธุรกิจการท่องเที่ยว ตลอดจนปัญหาขาดกำลังคนด้านบริการที่มีมาตรฐานเพียงพอ
๓. การส่งเสริมการท่องเที่ยวขาดการประสานแผนการดำเนินงานระหว่างภาครัฐบาลกันเอง และภาครัฐบาลกับเอกชน และยังขาดความเข้าใจในด้านอนุรักษ์ และกระจายข่าวสาร^๑

สำหรับวัตถุประสงค์ และนโยบายของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙ ซึ่งเป็นแผนชั้นนำการพัฒนาด้านต่าง ๆ ในระดับชาติ ได้กำหนดหลักการที่สำคัญดังต่อไปนี้

๑. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อช่วยแก้ไขการขาดดุลการชำระเงินโดยค้ำึงถึงรายได้ เงินตราต่างประเทศสุทธิจากการท่องเที่ยว เป็นสำคัญ

^๑สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี,
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙, หน้า ๑๐๓-๑๐๔.

๒. เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นฐานทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาคที่กระตุ้นให้เกิดการลงทุนในทางอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมที่ต่อเนื่องกัน

๓. เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม โบราณสถานทางประวัติศาสตร์อันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาด้านสังคม

จากวัตถุประสงค์ข้างต้นจึงได้กำหนด เป็นนโยบายและเป้าหมายดังนี้ คือ

๒. นโยบาย

๑. จะเร่งดำเนินการส่งเสริมและชักจูงให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางสู่ประเทศไทยให้มากขึ้น เดินทางท่องเที่ยวยาวนานวันขึ้นและใช้จ่ายมากขึ้น ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยจะชะลอการเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศให้น้อยลง เพื่อเป็นการสงวนเงินตราต่างประเทศ และจะเร่งส่งเสริม และจะเร่งส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวคนไทยหันมาท่องเที่ยวภายในประเทศแทน

๒. จะส่งเสริมให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต้นทุนไม่สูงสามารถแข่งขันในตลาดต่างต่างประเทศได้โดยง่าย

๓. จะมีการสร้างเชื่อมั่นด้านความมั่นคงปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

๔. จะสนับสนุนภาคเอกชนในด้านลงทุน การผลิตสินค้าการบริการอย่างจริงจัง จะไม่ควบคุมหรือแทรกแซงการประกอบธุรกิจภาคเอกชน ยกเว้นในกรณีที่ได้ชัดแจ้งว่าจะเป็นการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์โดยรวม

๕. จะส่งเสริมและควบคุมให้การลงทุน ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่มีอยู่ และจะพัฒนาใหม่ให้สอดคล้องกัน

๓. เป้าหมาย

ในปลายปีของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับที่ ๕ จะพยายาม เร่งรัดให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดประมาณ ๒.๔ ล้านคน ทั้งนี้โดยมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ ๘.๕ ต่อปี และจะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวพำนักอยู่ในประเทศไทย โดยเฉลี่ยคนละ ๕.๕ วัน นอกจากนี้จะชักจูงให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยเฉลี่ยคนละ ๓,๑๐๐ บาทต่อวัน ซึ่งจะทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ ๔๔,๕๐๐ ล้านบาท ในปลายปี พ.ศ.๒๕๒๕ (ตารางที่ ๗.๑)

จากผลดังกล่าวทำให้มีความต้องการห้องพักโรงแรมทั่วประเทศประมาณ ๖๖,๐๐๐ ห้อง และจะก่อให้เกิดการจ้างงานในธุรกิจการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ประมาณ ๒.๐ ล้านคน

ตารางที่ ๗.๑ เป้าหมายการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ ๕

ประเภท	พ.ศ.๒๕๒๕		พ.ศ.๒๕๒๘	
	แนวโน้ม	เป้าหมาย	แนวโน้ม	เป้าหมาย
จำนวนนักท่องเที่ยว(ล้านคน)	๒.๐	๒.๑	๒.๖	๒.๔
วันพักเฉลี่ย (วัน)	๕.๐	๕.๑	๕.๓	๕.๕
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน(บาท)	๑,๙๐๐	๒,๑๐๐	๒,๕๐๐	๓,๑๐๐
รายได้จากการท่องเที่ยว(ล้านบาท)	๑๙,๐๐๐	๒๒,๗๐๐	๓๕,๕๐๐	๔๔,๕๐๐

ที่มา : แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ (๒๕๒๓-๒๕๒๕)

ตารางที่ ๗.๒ เป้าหมายเกี่ยวกับจำนวนห้องพักและการจ้างงาน

ประเภท	พ.ศ.๒๕๒๕		พ.ศ.๒๕๒๘	
	แนวโน้ม	เป้าหมาย	แนวโน้ม	เป้าหมาย
จำนวนห้องพักโรงแรม(ห้อง)	๔๙,๕๐๐	๕๑,๐๐๐	๖๑,๐๐๐	๖๖,๐๐๐
การจ้างงานในธุรกิจบริการท่องเที่ยว (ล้านคน)	๑.๖	๑.๗	๑.๘	๒.๐

ที่มา : แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ (๒๕๒๓-๒๕๒๕)

๔. แนวทางและมาตรการ

เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายของแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฯ ฉบับที่ ๕ รัฐจะต้องกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบในทุกระดับให้แน่นอนชัดเจน รวมทั้งให้การสนับสนุนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกวิถีทางอย่างจริงจัง ดังนั้นแนวทางและมาตรการจึงได้กำหนดไว้ดังนี้

๔.๑ การบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

(๑) ปรับปรุงพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้มีขอบเขตอำนาจในการควบคุมการใช้ที่ดิน การก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยวได้ประกาศเอาไว้ อย่างไรก็ตามในระยะที่ยังแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ยังไม่เสร็จ ก็ให้อาศัยอำนาจของกฎหมายอื่นดำเนินการไป

(๒) ให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เร่งรัดการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรา ๔ (๗) ของพระราชบัญญัติการท่องเที่ยว ฯ ที่ระบุให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยลงทุนและร่วมลงทุนในการประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็น นอกจากนั้นควรมีการศึกษารูปแบบของสถาบันการเงิน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

(๓) กำหนดให้มีแผนงานและจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในทุก ๆ ภาค อย่างเป็นขั้นตอนของการวางแผน โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจเบื้องต้น ศึกษาเบื้องต้น การจัดทำแผนแม่บท การจัดทำแผนปฏิบัติการและการลงทุนซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดในการลงทุน การดำเนินงานและวิธีประสานงานอย่างชัดเจนและสมบูรณ์

(๔) จัดให้มีการควบคุมติดตามและประเมินผล เพื่อให้มีการดำเนินการตามแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอย่างถูกต้องและได้ผล

๔.๒ การพัฒนาบริการการท่องเที่ยว

(๑) ให้ความคุ้มครอง ป้องกันและปราบปรามเป็นพิเศษ เพื่อสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งหน่วยงานตำรวจเฉพาะกิจ เพื่อดำเนินการด้านนี้โดยเฉพาะอย่างเป็นทางการ และหาแนวทางวางมาตรการเพื่อให้การดำเนินคดีเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว

เป็นไปโดยความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ตลอดจนให้ข้อเท็จจริงเพื่อขจัดผลเสียหายต่อการท่องเที่ยวอย่างทันต่อเหตุการณ์

(๒) จัดระบบประสานงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการวางระเบียบหลักเกณฑ์เพื่อป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมซึ่งจะทำลายอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยส่วนรวม การดำเนินงานดังกล่าวจำเป็นต้องแก้ไขพระราชบัญญัติการท่องเที่ยว ฯ ให้มีอำนาจที่จะควบคุมและจัดระเบียบของธุรกิจ

(๓) จัดให้มีการทบทวนโครงสร้างภาษีอากรและค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากกิจการท่องเที่ยวโดยพิจารณาอัตราที่เหมาะสมและให้สามารถแข่งขันกับตลาดต่างประเทศเพื่อนบ้านได้ง่าย และพิจารณานำภาษีที่เก็บจากธุรกิจบริการท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยตรง

(๔) จะปรับปรุงการบริการและการอำนวยความสะดวกในประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และมีมาตรฐานเป็นที่พอใจของนักท่องเที่ยวตามความจำเป็นในการแข่งขันกับต่างประเทศ โดยการร่วมมือประสานงานระหว่างส่วนราชการและหน่วยงานของเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงการบริการที่ท่าอากาศยาน การพิจารณาสร้างท่าอากาศยานแห่งใหม่ การปรับปรุงด้านการบริการเพื่อการเดินทางภายในประเทศ และการเพิ่มจำนวนร้านค้าปลอดภาษี เป็นต้น

(๕) เร่งให้มีการพัฒนากำลังคนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทุกระดับ ตลอดจนศึกษาถึงความต้องการด้านกำลังคนเพื่อวางแผนพัฒนากำลังคนให้มีจำนวนพอเพียงได้มาตรฐานตรงกับความต้องการ และเพื่อลดการใช้แรงงานจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากที่สุด โดยสนับสนุนให้สถาบันระดับอุดมศึกษาของรัฐมีหลักสูตรด้านการบริหารระดับสูงของธุรกิจท่องเที่ยว

๔.๓ การส่งเสริมการท่องเที่ยว

(๑) ให้มีการขยายและปรับปรุงมาตรฐานความรู้ความเข้าใจที่จำเป็นต่อการส่งเสริมและการตลาดให้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(๒) ปรับปรุงเทคนิคและวิธีการดำเนินการด้านการส่งเสริมและการตลาดให้ทันสมัยและถูกต้องยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มอำนาจการแข่งขันให้ทัดเทียมหรือเหนือกว่าประเทศคู่แข่งโดยให้มีการร่วมมือประสานงานระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนให้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนการวางกลไกการ

บริหารและวิธีปฏิบัติงานที่เหมาะสม เพื่อภาคเอกชนจะได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการวินิจฉัยตัดสินใจ นับตั้งแต่การหาความรู้ความเข้าใจ การวางแผน จนถึงขั้นปฏิบัติงานและขั้นตอนการดำเนินการด้านการตลาดร่วมกัน

(๓) ให้มีการเผยแพร่จากหน่วยราชการ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการค้าระหว่างชาติ ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรมของชาติ เพื่อให้เกิดความรักและหวงแหนในทรัพยากรที่มีคุณค่าทางการท่องเที่ยว

(๔) ชักจูงการเดินทางท่องเที่ยวส่วนบุคคลให้หันมานิยมบริการสาธารณะ เช่น รถไฟ รถโดยสารให้มากขึ้น เพื่อสนับสนุนการประหยัดพลังงาน

(๕) จัดให้มีศูนย์ประสานและติดตามข่าวที่จะมีผลกระทบกระเทือนต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด ศูนย์ดังกล่าวประกอบด้วยหน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาคเอกชนร่วมกันดำเนินงาน

(๖) ใช้มาตรการเพื่อชะลอการเดินทางของคนไทยไปต่างประเทศ เพื่อป้องกันการสูญเสียเงินตราต่างประเทศมากเกินไป และในขณะเดียวกันชักชวนคนไทยให้หันมานิยมการท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น

๕.๒ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการท่องเที่ยวทั้งในด้านตลาดการท่องเที่ยวและปัญหาที่เกิดขึ้นในจังหวัดราชบุรีพบว่า มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาเที่ยวในจังหวัดราชบุรีประมาณปีละ ๑๖๙,๘๙๕ คน^๑ ในระยะ ๕ ปี คือ ช่วงปี ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙ จากการคาดประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยจะเพิ่มประมาณร้อยละ ๓ - ๕ ต่อปี และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มประมาณร้อยละ ๘ ต่อปี นักท่องเที่ยวที่มายังจังหวัดราชบุรีเกือบจะทั้งหมดเป็นประเภทไปเช้า - เย็นกลับ และมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยประมาณคนละ ๖๐๐ บาท สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ ๕๐ - ๕๐๐ บาทต่อวัน ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของการเดินทางว่ามาโดยรถยนต์ส่วนตัวหรือมากัน เป็นกลุ่มนำเที่ยว เมื่อนำสภาพการท่องเที่ยวดังกล่าวมาพิจารณาร่วมกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติแล้วสามารถกำหนดเป็นเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีได้ดังนี้

๕.๒.๑ เป้าหมาย

เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับที่ ๕ จึงตั้งเป้าหมายของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้มีจำนวนสูงสุดประมาณ ๒๒๘,๐๐๐ คน ในปี ๒๕๒๙ โดยให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มในอัตราร้อยละ ๘.๔ ต่อปี แต่ให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเพิ่มในอัตราร้อยละ ๓ ต่อปี และให้มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยคนละ ๙๐๐ - ๑,๒๐๐ บาท สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยกำหนดให้จังหวัดราชบุรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบไปเช้า - เย็นกลับ ที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด^๒

^๑ เป็นตัวเลขที่ปรับปรุงใหม่ในบทที่ ๔ หัวข้อ ๔.๑๑ นักท่องเที่ยวชาวไทย ๗๗,๐๐๐ คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ๙๒,๘๙๕ คน

^๒ เนื่องจากในการคาดคะเนนักท่องเที่ยวในอนาคตพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวในปัจจุบันและให้มีอัตราการเพิ่มตามแผนชาติฉบับที่ ๕ โดยความเหมาะสมเมื่อมาใช้กับจังหวัดราชบุรี จะมีความเป็นไปได้ เฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเท่านั้น ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยมีอัตราการเพิ่มที่ลดลงจึงกำหนดเป้าหมายการเพิ่มในอัตราที่ต่ำสุด

๕.๒.๒ วัตถุประสงค์

การกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสมนั้น พิจารณาจากวัตถุประสงค์หลักดังนี้

๑. เพื่อเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในจังหวัดราชบุรีให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น
๒. เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี เช่น แหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป ตลอดจนการอนุรักษ์โบราณสถานสำคัญของจังหวัด
๓. เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นกลไกอันหนึ่งในการยกระดับ เศรษฐกิจของจังหวัดให้สูงขึ้น

๕.๒.๓ นโยบาย

๑. ส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีให้มีความสำคัญต่อ เศรษฐกิจของจังหวัด โดยไม่ให้เกิดผลเสียหรือขัดแย้งต่อพื้นที่ เกษตรกรรมซึ่งเป็นพื้นฐาน เศรษฐกิจของจังหวัด
๒. การพัฒนาการท่องเที่ยวใด ๆ ขึ้นมาเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้น จะต้องไม่เป็นการกระทำที่จะมีผลต่อการทำลายสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งในด้านความงาม สภาพธรรมชาติและวัฒนธรรม หรือการกระทำใด ๆ อันก่อให้เกิดการชำรุดทรุดโทรม ทั้งนี้โดยคำนึงถึงข้อจำกัดของพื้นที่เป็นสำคัญ และต้องไม่ขัดต่อการพัฒนาโดยส่วนรวมด้วย
๓. ส่งเสริม ชักจูงและประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดให้มากขึ้นทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเน้นให้มีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวในบริเวณต่าง ๆ เพื่อให้มีความแตกต่างของจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างบริเวณต่าง ๆ ให้น้อยลง
๔. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบร่วมมือกันจัดการเผยแพร่ โฆษณาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป พร้อมกับชักจูงให้เอกชนมีส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวต่าง ๆ

๕. เร่งดำเนินการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่สำคัญทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่จะตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ และไม่ขัดแย้งต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ แนวทาง และมาตรการในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี

เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้ จึงได้กำหนดแนวทางและมาตรการที่สำคัญไว้ ๓ ประการ คือ

๕.๓.๑ แนวทางหลักการพัฒนาเพื่อเป็นไปตามนโยบาย

๑. การบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเน้นการยับยั้งแก้ไข ปรับปรุง สภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมบางแห่ง และทำการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงให้มีมาตรฐาน และคุณค่าทางการท่องเที่ยว

๒. การพัฒนาบริการการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างมีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

๓. การส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงด้านตลาดการท่องเที่ยว ทั้งภายในระดับจังหวัดราชบุรี ภายในภาคตะวันตก และรวมถึงระดับประเทศ โดยเน้นให้มีการเผยแพร่โฆษณาการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี หรือจัดให้มีการศึกษาพัฒนา โครงการช่วยแบบแผนการเดินทางท่องเที่ยว เป็นต้น

๕.๓.๒ แนวทางการปฏิบัติเพื่อบรรลุตามนโยบาย

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีในที่นี้จะ เน้นหนักที่ตัวปัญหาที่เกิดขึ้นกับสภาพการท่องเที่ยวในปัจจุบัน เป็นสำคัญ ในขณะที่เดียวกันก็ได้คำนึงถึงผลที่ได้จากการวิเคราะห์การจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งต้องสัมพันธ์และสอดคล้องกับนโยบายที่ตั้งไว้ด้วย เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ข้างต้น แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีมีดังนี้

๑. ในระยะแรกจะต้องพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอยู่แล้ว ในที่นี้ตลาดน้ำดำเนินสะดวกจะเป็นแห่งแรกที่จะต้องได้รับการพิจารณา การพัฒนาจะเป็นไปในลักษณะของการแก้ไขปรับปรุงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติให้คงอยู่สืบต่อไป โดยยังคงลักษณะดั้งเดิมเอาไว้ให้มากที่สุด การแก้ปัญหาควรเริ่มต้นจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เช่น การที่เรือหางยาวซึ่งรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการชมทัศนียภาพของคลอง แล่นฝ่าคลองที่มีกลุ่มแม่ค้าค้าขายอยู่นั้น ควรจะเปลี่ยนเป็นการนั่งเรือพายจะเหมาะสมมากกว่าจะทำให้คนในท้องถิ่นมีอาชีพพายเรือรับจ้างมากขึ้นด้วย การยืดเวลานักท่องเที่ยวให้ทานขึ้นด้วยวิธีการจัดให้มีเวลารับประทานอาหารว่างขึ้นในบริเวณตลาดน้ำ โดยที่บริษัทนำเที่ยวเป็นผู้จัดบริการนี้ขึ้น ซึ่งการจัดอาหารว่างนี้ จะต้องเป็นผลไม้สดจากตลาดน้ำ ฯ เป็นต้น

๒. พัฒนากลุ่มแหล่งท่องเที่ยว ๓ กลุ่ม คือ กลุ่ม อ. เมืองราชบุรี กลุ่มถ้ำจอมพล และกลุ่มอ.โพธาราม รวมทั้งอีก ๒ แห่ง คือ สระน้ำโกสินารายณ์ และบ่อน้ำร้อน ฯ พร้อมกันด้วย โดยเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงในแต่ละกลุ่มพัฒนาในระยะแรกก่อน เพื่อให้เป็นตัวแทนของกลุ่ม แล้วจึงหันมาพิจารณาแหล่งที่มีศักยภาพรองลงมาในระยะต่อไป เพื่อเป็นการกระจายนักท่องเที่ยวออกไปบริเวณต่าง ๆ มากขึ้น แนวทางการพัฒนาแต่ละกลุ่มมีดังนี้ คือ

(๑) แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่ม อ. เมืองราชบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาล ๗ แห่ง คือ วัดมหาธาตุ เขาแก่นจันทร์ เขาวัง วัดช่องลม วัดขรัวเหลือ วัดศรีสุริยวงศ์ วัดสัตนาทปรีวัตร และนอกเขตเทศบาล ๔ แห่ง คือ ถ้ำฤาษีเขางู เมืองโบราณบ้านคูบัว วัดอรุณทิภาวาส วัดเขาน้อย และวัดนาหนอง เขาลวง แหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด ๑๒ แห่งในกลุ่มนี้มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ๔ แห่ง คือ วัดมหาธาตุ เขาแก่นจันทร์ ถ้ำฤาษีเขางู และเมืองโบราณบ้านคูบัว การพัฒนาจึงต้องเริ่มต้นจาก ๔ แห่งนี้ก่อน โดยกำหนดให้แหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเป็นตัวแทน และให้เทศบาลเมืองราชบุรีเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของจังหวัด การพัฒนาในขั้นแรกเป็นไปในลักษณะของการปรับปรุงสภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่ดี รวมทั้งปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรอบให้มีบริเวณสวยงาม การพัฒนาที่จะเกิดผลก่อนจะเกิดขึ้นกับวัดมหาธาตุ เขาแก่นจันทร์ และเมืองโบราณบ้านคูบัว ส่วนถ้ำฤาษีเขางูนั้น จำเป็น

ต้องใช้เวลามาก เนื่องจากปัจจุบันสภาพบริเวณโดยรอบเป็นพื้นที่การทำสัมประทานของโรงงานย่อย
หินของเอกชน การพิจารณาการแก้ปัญหาสภาพบริเวณและสภาพแวดล้อมโดยรอบจำเป็นต้องใช้จังหวัด
เป็นแกนกลางประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมศิลปากร ร่วมมือกันทำความเข้าใจ
กับเอกชนให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีทางที่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาคือไม่
กระทบกระเทือนเศรษฐกิจของจังหวัด อาจเป็นการกำหนดเขตสัมประทานใหม่ และไม่มีการต่อ
ประทานบัตรการทำที่เดิมอีกต่อไป เขตสัมประทานการทำเหมืองแร่ย่อยหินนี้ควรกำหนดให้ห่างจาก
ชุมชนเมืองออกไป เพื่อไม่ก่อให้เกิดเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน และให้กรมศิลปากรประกาศ
เขตโบราณสถานถ้าถ้าเขาสูงเป็นขอบเขตที่แน่นอน และดำเนินการบูรณะสภาพโดยรวมของเขต
โบราณสถานให้มีสภาพบริเวณที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

เมื่อปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงให้อยู่ในระดับหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดการท่องเที่ยว
ขึ้นแล้ว ควรกลับมาพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพรองลงมา การพัฒนาในกลุ่มที่ ๑ นี้ เป็น
การเน้นที่ตัวแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ส่วนในด้านความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการ
การท่องเที่ยว นั้น กลุ่มนี้จัดว่ามีความพร้อมมากที่สุด จึงไม่เป็นปัญหาเร่งด่วนเท่ากับการพัฒนาสภาพ
แหล่งท่องเที่ยว

(๒) แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มถ้ำจอมพล มีแหล่งท่องเที่ยว ๒ แห่ง คือ กลุ่มถ้ำจอมพล
และถ้ำเขาบิน กลุ่มถ้ำจอมพลเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงอันดับหนึ่ง และถ้ำเขาบินมีศักยภาพ
อันดับสอง ถ้ำจอมพลจึงเป็นตัวนำสำหรับกลุ่มนี้ การพัฒนาจึงเป็นไปในลักษณะเช่นเดียวกับตลาดน้ำ
คือ เป็นการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรับปรุงตัวถ้ำจอมพลให้คงสภาพ
ธรรมชาติไว้มากที่สุด ไม่ควรตกแต่งเพิ่มเติม เพราะจะเป็นการทำลายมากกว่าส่งเสริม ส่วน
สภาพบริเวณโดยรอบซึ่งเป็นเขตของวนอุทยานเฉลิมพระชนมพรรษาให้กองสวนป่า สวนรุกขชาติถ้ำ
จอมพลดำเนินการปลูกต้นไม้ที่มีคุณค่า และตกแต่งให้สวยงามกว่าที่เป็นอยู่ และจัดพื้นที่ให้ร้านขาย
อาหารให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สำหรับถ้ำเขาบิน เนื่องจากมีศักยภาพการพัฒนารองจากถ้ำจอมพล
ดังนั้นควรที่จะพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน การพัฒนาถ้ำเขาบินเป็นการจัดสร้างเส้นทางจากถนนใหญ่เข้าไป
เพียง ๒ กิโลเมตรเท่านั้น นอกจากนี้ควรทำการพัฒนาถ้ำโดยการเดินสายไฟภายในถ้ำ แต่ต้อง

ไม่มากเกินไปโดยเป็นการทำลายสภาพธรรมชาติของภายในถ้ำ ควรติดตั้งเป็นบางที่เท่านั้น ที่สำคัญที่ควรจัดทำคือ ปรับปรุงสภาพบริเวณโดยรอบถ้ำให้มีบริเวณเพื่อการพักผ่อน โดยการปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่น การจัดการปรับปรุงสภาพบริเวณนี้เนื่องจากถ้ำเขาบินอยู่ในความดูแลของกองสวนป่า กรมป่าไม้สมควรได้รับผิดชอบต่อการพัฒนาในด้านนี้

(๓) แหล่งท่องเที่ยวใน อ.โพธาราม มีแหล่งท่องเที่ยว ๔ แห่ง เรียงลำดับตามงักยภาพสูงสุดไปต่ำสุด คือ วัดคงคาราม หนังกใหญ่วัดขนอน เขาช่องพราน และถ้ำสาริกา วัดคงคารามมีงักยภาพสูงสุด จึงเป็นตัวนำในกลุ่มนี้ การพัฒนาในระยะแรกต้องให้กรมศิลปากรเร่งบูรณะตัวโบสถ์ซึ่งมีภาพจิตรกรรมฝาผนังโดยด่วน เช่น การซ่อมหลังคาโบสถ์ และการเพิ่มความแข็งแรงให้กับตัวโบสถ์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทรุดตัว อันเนื่องมาจากการแล่นผ่านของรถไฟในแต่ละวัน จากนั้นปรับปรุงสภาพบริเวณโดยรอบให้สวยงาม ในระยะต่อไปจัดทำโครงการอนุรักษ์จิตรกรรม โดยนำช่างที่มีฝีมือทำการซ่อมแซมภาพที่เลอะเลือนบางภาพให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ การพัฒนาวัดคงคารามนี้ต้องใช้เวลานาน เพราะต้องใช้ความประณีตเป็นอย่างมาก โครงการที่จะจัดทำขึ้นควรกำหนดเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม ในขณะที่เดียวกับการพัฒนาวัดคงคาราม ควรพัฒนาหนังกใหญ่วัดขนอนซึ่งมีงักยภาพรองลงมาพร้อมกันด้วย ในระยะแรกต้องจัดทำโครงการซ่อมแซมควรให้ผู้ที่มีความรู้ด้านการซีกหนังกใหญ่ฝึกซ้อมให้กับผู้สนใจมีอาชีพการซีกหนังกใหญ่ และทำการรวบรวมเป็นคณะ จัดการฟื้นฟูการซีกหนังกใหญ่ให้นักท่องเที่ยวได้ชม และการแสดงการซีกหนังกใหญ่นี้จะเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ค้างแรมในตัวจังหวัดได้วิธีการหนึ่งด้วย

สำหรับ เขาช่องพรานซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีงักยภาพรองจากหนังกใหญ่วัดขนอนนั้น ปัจจุบันนักท่องเที่ยวไม่นิยมเข้าไปท่องเที่ยวในถ้ำค้างคาวและถ้ำพระเนื่องจากมีกลิ่นเหม็นมาก แต่กลับนิยมการชมค้างคาวนับเป็นพัน ๆ ตัวบินออกจากช่องถ้ำซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก เป็นภาพที่สวยงามมาก ในการพัฒนาเขาช่องพรานสามารถพัฒนาในระยะหลังต่อจากแห่งอื่น ๆ ได้ แต่ในการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวควรผนวกไว้เป็นจุดหนึ่งของการท่องเที่ยว

(๔) สระน้ำโกสินารายณ์และบ่อน้ำร้อน ๆ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการกระจายตัวนอกกลุ่มอื่น ๆ การพัฒนาสระน้ำโกสินารายณ์ในระยะแรกควรปรับปรุงสภาพบริเวณโดยรอบให้มีสภาพเป็น

สถานที่พักผ่อนของคนในท้องถิ่นก่อน จากนั้นส่งเสริมให้จัดเส้นทางการท่องเที่ยวในลักษณะของการแวะพักของนักท่องเที่ยวต่อไป ส่วนบ่อน้ำร้อนนั้นแม้ว่าจะมีศักยภาพอันดับที่ ๒ เนื่องจากมีคุณค่าในการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสูงมาก แต่มีความพร้อมในระดับต่ำมาก การพัฒนาต้องใช้เวลานาน และควรเริ่มต้นการพัฒนาพร้อมกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงแห่งอื่น ๆ การพัฒนาต้องเน้นที่ปัญหาเป็นสำคัญ ในที่นี้เนื่องจากมีความพร้อมในระดับต่ำ จึงควรเริ่มจากการสร้างปัจจัยขั้นพื้นฐานให้กับพื้นที่เป็นอันดับแรก เช่น การสร้างทางเข้าไป การเสริมระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนการสร้างห้องน้ำ และร้านขายเครื่องดื่ม หรือร้านอาหาร เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว และในระยะยาว ควรจัดสร้างที่พักเพื่อการค้างแรมของนักท่องเที่ยว อาจเป็นการร่วมมือกับเอกชน และผู้ถือประทานบัตรการทำเหมืองแร่ในเขตบ่อน้ำร้อนด้วย และการพัฒนาในระยะยาวบ่อน้ำร้อนจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพักแรมในอนาคต

๓. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว อ.ปากท่อ ควรอยู่ในระยะหลังจากพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง และเนื่องจากสำนักทหุบผาสวรรค์ยังไม่เปิดดำเนินการจึงไม่มีผลต่อการท่องเที่ยวในระยะแรกนี้ แต่ต่อไปเมื่อทางการอนุมัติให้เปิดแล้ว ควรดำเนินการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

๔. ในการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยว ควรปรับปรุงในด้านระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้ทั่วถึง พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการลงทุนในกิจกรรมด้านบริการ เช่น ร้านอาหาร คอฟฟี่ชอป แหล่งบันเทิงและสถานเริงรมย์ในเขตชุมชนเมือง และปรับปรุงมาตรฐานของโรงแรมให้มีคุณภาพเพื่อดึงดูดให้เกิดการพักขึ้น โดยเฉพาะในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี เทศบาลเมืองบ้านโป่ง หรืออำเภอคำเนินสะดวกเป็นต้น การมีกิจกรรมในเวลาว่างคนจะมีส่วนเพิ่มรายได้แก่ท้องถิ่นมากขึ้น และกิจกรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติของจังหวัดราชบุรี คือ การแสดงหนังใหญ่ในอำเภอโพธาราม และเนื่องจากอำเภอโพธารามไม่มีที่พักแหล่งที่พักที่ดีและเหมาะสม คือ ในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี และเทศบาลเมืองบ้านโป่ง

๕. ให้จังหวัดราชบุรีถือเป็นนโยบายสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยว และเป็นแกนกลางสำคัญโดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ พร้อมทั้งสนับสนุนให้เอกชน

ร่วมลงทุนในกิจกรรมด้านการบริการ

๖. ส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน เพื่อให้เป็นผลิตภัณฑ์พื้นเมืองของจังหวัด โดยเฉพาะสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้วัสดุในท้องถิ่น หรือเป็นประเภทผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับอาหารประเภทต่าง ๆ เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว และทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวตกกับประชาชนในท้องถิ่น

๗. ควรจัดให้มีการพัฒนากิจกรรมเสริมบริเวณตัวเมืองราชบุรี ได้แก่ การฟื้นฟูประเพณี การเล่นพื้นบ้านต่าง ๆ ขึ้น หรือการจัดตั้งศูนย์รวมโบราณวัตถุประจำจังหวัดขึ้น เพื่อส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานขึ้นในตัวเมือง

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรี

- ๑) การกำหนดระยะเวลาในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรกำหนดเป็น ๓ ระยะ ตามความจำกัดของทรัพยากรด้านต่าง ๆ โดยกำหนดเป็น
 - ระยะสั้น ใช้เวลาประมาณ ๕ ปี มุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงอันดับหนึ่งและอันดับสองควบคู่กัน
 - ระยะปานกลาง ใช้เวลาประมาณ ๑๐ ปี พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอันดับ ๓ โดยนำรายได้จากการท่องเที่ยวในระยะแรกมาพัฒนา
 - ระยะยาว ใช้เวลาประมาณ ๑๕-๒๐ ปี พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพต่ำสุด เพื่อให้ตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดมีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง

๒) ในด้านการปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามแนวทางที่วางไว้ ควรให้จังหวัดเป็นแกนกลางในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยกระจายความรับผิดชอบให้กับหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตนเป็นผู้ชักจูงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และเป็นผู้ควบคุมการพัฒนาให้อยู่ในความเหมาะสมและให้จังหวัดหาความร่วมมือและการส่งเสริมจากหน่วยงานทั้งรัฐบาลและเอกชนจากส่วนกลางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด เช่น กรมศิลปากร กรมการศาสนา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด รวมทั้งขอความร่วมมือจากคณะกรรมการส่งเสริม

การลงทุน ในการให้ข่าวสารและข้อมูลด้านการท่องเที่ยวแก่บริษัทนำเที่ยวในกรุงเทพมหานคร
เป็นต้น

๖. ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี

ภาคตะวันตกนับได้ว่าเป็นภาคที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่งและทุกประเภทกระจายตัวอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ระหว่างเส้นทางที่จะเดินทางจากกรุงเทพมหานครมาสู่จังหวัดที่อยู่ใต้สุดของภาค ในการเสนอแนะเส้นทางการเดินทางที่จะมาท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี จะนำเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและอยู่ในเส้นทางการเดินทางที่สะดวกเข้ามาร่วมพิจารณาเพื่อเพิ่มความสนใจในการเดินทาง

การเดินทางโดยรถยนต์จากกรุงเทพ ฯ มาสู่จังหวัดราชบุรี สามารถกระทำได้ ๒ ทาง คือ การใช้เส้นทางสายเพชรเกษม (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔) ซึ่งจะผ่านจังหวัดนครปฐมก่อนจะเข้าสู่จังหวัดราชบุรี และจะผ่านอำเภอบ้านโป่ง และอำเภอโพธาราม ก่อนจะถึงอำเภอเมืองราชบุรี ด้วยเส้นทางนี้โดยตลอด และล่องไปทางใต้เข้าสู่จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตามลำดับ หรือจะใช้เส้นทางสายธนบุรี - ปากท่อ ซึ่งจะผ่านจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดสมุทรสงคราม โดยเส้นทางสายนี้จะมาบรรจบกับเส้นทางสายเพชรเกษมที่อำเภopakท่อ จังหวัดราชบุรี และถ้าจะใช้เส้นทางโดยผ่านทางสายแม่กลองในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม ก็จะผ่านเข้าไปในอำเภอดำเนินสะดวกได้โดยสะดวก ดังนั้นในระหว่างเส้นทาง ๒ สายนี้ จะพบว่ามีสถานที่ที่น่าสนใจ ซึ่งมีระยะไม่ไกลจากเส้นทางเดินทางมากนัก ได้แก่

๑. ร้านขายผลไม้จากนครชัยศรี ริมถนนเพชรเกษม จังหวัดนครปฐม
๒. สวนสามพราน จังหวัดนครปฐม
๓. พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม
๔. นาเกลือ จังหวัดสมุทรสงคราม
๕. หมู่บ้านทำน้ำตาลมะพร้าว จังหวัดสมุทรสงคราม
๖. ตลาดมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร

๖.๑ เส้นทางการท่องเที่ยวแบบไปเช้า - เย็นกลับ

ลักษณะการท่องเที่ยวแบบไปเช้า-เย็นกลับนี้ สามารถกระทำได้หลายทางเลือก ซึ่งมีดังนี้ คือ

เส้นทางที่ ๑ เริ่มออกเดินทางจากกรุงเทพฯ ฯ ประมาณ ๐๗.๐๐ น. ไปตามเส้นทางสายธนบุรี - ปากท่อ ชมนาเกลือสองข้างทาง เมื่อเข้าสู่เส้นทางสายบางแพ-สมุทรสงคราม แวะชมหมู่บ้านทำน้ำตาลมะพร้าว จากนั้นเข้าสู่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ชมตลาดน้ำ สวนอุน และรับประทานอาหารว่าง ประมาณ ๑๑.๓๐ น. เริ่มออกเดินทางเข้าสู่ตัวเมืองราชบุรี รับประทานอาหารกลางวันและชม เขาแก่นจันทร์ วัดมหาธาตุ จากนั้นไปตามเส้นทางสายเพชรเกษม เดินทางเข้าสู่อำเภอโพธาราม เพื่อชมวัดคงคาราม แล้วเดินทางต่อไปจังหวัดนครปฐม แวะชมพระปฐมเจดีย์ จนถึงเวลาประมาณ ๑๗.๔๕ น. ออกเดินทางต่อไปยังนครชัยศรี แวะร้านขายผลไม้รับประทานน้ำมะพร้าว แล้วเดินทางกลับกรุงเทพฯ ฯ

เส้นทางที่ ๒ เริ่มออกเดินทางแต่เช้าประมาณ ๐๗.๐๐ น. เพื่อชมทัศนียภาพของพระอาทิตย์ยามเช้าที่นาเกลือ จังหวัดสมุทรสงคราม จากนั้นมุ่งเข้าสู่ถนนสายบางแพ - สมุทรสงคราม เพื่อเข้าชมหมู่บ้านทำน้ำตาลมะพร้าว และต่อไปยังตลาดน้ำดำเนินสะดวก โดยหยุดรับประทานอาหารว่างและชมตลาดน้ำ ฯ ประมาณ ๑๑.๐๐ น. ออกจากตลาดน้ำ ฯ เข้าสู่อำเภอเมืองราชบุรี แวะรับประทานอาหารกลางวันในตัวเมือง จากนั้นแวะชมทิวทัศน์ของเมืองราชบุรี บนเขาแก่นจันทร์ และชมโบราณสถานที่วัดมหาธาตุ ประมาณบ่าย ๑๔.๐๐ น. เดินทางเข้าสู่อำเภอจอมบึง เพื่อชมถ้ำจอมพล และรับประทานอาหารว่างภายในบริเวณสวนรุกขชาติ ออกจากถ้ำจอมพลประมาณ ๑๖.๐๐ น. เดินทางเข้าสู่อำเภอโพธาราม แวะชมสิตรกรรมฝาผนังที่วัดคงคารามและเลยไปชมค้างคาวตองพลบค่ำที่เขาช่องพราน จากนั้นเดินทางกลับกรุงเทพฯ ฯ โดยเส้นทางสายเพชรเกษม แวะร้านขายผลไม้จากนครชัยศรี ริมถนนเพชรเกษมเป็นการจบเส้นทางในเวลา ๑ วัน

เส้นทางที่ ๓ เริ่มออกเดินทางเวลา ๐๗๐๐ น. เช่นกัน ชมนาเกลือและหมู่บ้านทำน้ำตาลมะพร้าว และจะถึงตลาดน้ำเวลา ๙.๓๐ น. พายเรือชมตลาดน้ำและรับประทานอาหาร

อาหารว่าง ประมาณ ๑๑.๐๐ น. ออกเดินทางเข้าสู่ตัวเมืองราชบุรี รับประทานอาหารกลางวัน จากนั้นชมเขาแก่นจันทร์ วัดมหาธาตุ จนกระทั่งเวลา ๑๔.๐๐ น. ออกเดินทางเข้าสู่จังหวัด นครปฐม เพื่อชมการแสดงที่สวนสามพรานจนถึงเวลา ๑๘.๐๐ น. เดินทางกลับกรุงเทพ ฯ โดยแวะร้านผลไม้ที่นครชัยศรี

เส้นทางที่ ๔ ออกเดินทาง ๐๗.๐๐ น. ช่วงแรกจะมีเส้นทางเช่นเดียวกับเส้นทางที่ ๓ จะต่างกันเมื่อเริ่มต้นเดินทางในช่วงบ่าย กล่าวคือ ในเส้นทางที่ ๓ นี้ จะแวะชมเมืองโบราณบ้านคูบัวในอำเภอเมืองราชบุรีด้วย และจะเริ่มออกเดินทางจากตัวเมืองราชบุรีประมาณ ๑๔.๓๐ น. แวะชมถ้ำฤๅษีเขาสูง ก่อนจะเข้าสู่อำเภอโพธารามเพื่อจะแวะชมวัดคงคาราม จากนั้นเดินทางเข้าสู่จังหวัดนครปฐม ชมพระปฐมเจดีย์ เวลาประมาณ ๑๘.๓๐ น. ออกเดินทางกลับสู่กรุงเทพ ฯ

๖.๒ เส้นทางการท่องเที่ยวแบบพักผ่อนในวันหยุดสุดสัปดาห์

เป็นการเดินทางที่ใช้เวลามากขึ้น และมีข้อจำกัดน้อยลง จะใช้เวลา ๒ วัน ๑คืน เพื่อเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเส้นทาง ซึ่งสามารถกระทำได้หลายทางเลือกดังนี้ คือ

เส้นทางที่ ๑ เริ่มออกเดินทางประมาณ ๗.๐๐ น. แวะชมหมู่บ้านทำน้ำตาลมะพร้าว ชมตลาดน้ำดำเนินสะดวก โดยพายเรือชมสวนอู่ไปตามคลอง พร้อมทั้งรับประทานอาหารกลางวันด้วย ประมาณ ๑๒.๓๐ น. เริ่มออกเดินทางโดยเข้าสู่เส้นทางสายดำเนินสะดวก-บางแพ และเข้าสู่ อ.โพธาราม แวะชมวัดคงคารามและชมตัวหนังสือใหญ่วัดขนอน จนกระทั่งขอเวลาประมาณ ๑๔.๓๐ น. เดินทางกลับเข้าสู่ตัวเมืองราชบุรี ชมสถานที่สำคัญ เช่น เขาแก่นจันทร์ วัดมหาธาตุ และเมืองโบราณบ้านคูบัว จนได้เวลาประมาณ ๑๗.๓๐ น. กลับเข้าที่พัก เวลาค่ำรับประทานอาหารที่มีชื่อของราชบุรี และชมเมืองยามค่ำ ในวันที่ ๒ เริ่มออกเดินทางประมาณ ๘.๐๐ น. ชมถ้ำเขาบิน ถ้ำจอมพล และไปทานอาหารกลางวันในตัวเมืองบ้านโป่ง จนกระทั่งเวลา ๑๓.๐๐ น. เริ่มต้นการเดินทางช่วงบ่ายโดยแวะชมสระน้ำโกสินารายณ์ในตัวเมืองบ้านโป่ง จากนั้นเดินทางเข้าสู่จังหวัดนครปฐมเพื่อเข้าชมการแสดงที่สวนสามพราน และเวลา ๑๘.๐๐ น. เดินทาง

กลับกรุงเทพ ฯ

เส้นทางที่ ๒ ในกรณีนี้เลือกเริ่มต้นเดินทางโดยใช้เส้นทางสายธนบุรี - ปากท่อ ควรจะเริ่มออกเดินทางแต่เช้า ประมาณ ๗.๐๐ น. เพื่อชมนาเกลือยามเช้า จากนั้นมุ่งเข้าสู่ถนนสายแม่กลอง แวะชมหมู่บ้านทำน้ำตาลมะพร้าว และเลยเข้าไปตามถนนสายแม่กลองเข้าสู่อำเภอดำเนินสะดวก เพื่อชมตลาดน้ำ ฯ พายเรือชมสวนผลไม้ และรับประทานอาหารท้องถิ่นเป็นอาหารกลางวันพร้อมกันด้วย ประมาณ ๑๒.๐๐ น. เดินทางออกจากอำเภอดำเนินสะดวกไปตามเส้นทางบางแพ - ดำเนินสะดวก เพื่อเข้าสู่ อ. เมืองราชบุรี แวะชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในตัวเมือง เช่น เขาแก่นจันทร์ วัดมหาธาตุ และเมืองโบราณบ้านคูบัว จากนั้นประมาณ ๑๔.๐๐ น. ออกจากตัวเมืองเข้าสู่เส้นทางสายราชบุรีจอมบึงแวะชมถ้ำเขาบิน ถ้ำจอมพล ประมาณเวลา ๑๕.๑๐ น. เริ่มออกเดินทางจากถ้ำจอมพลมุ่งเข้าสู่กิ่งอำเภอสวนผึ้ง ด้วยระยะทาง ๔๖ กิโลเมตร ชมบ่อน้ำร้อน เหมืองแร่ปอกลึง และพัก ๑ คืน

ในเช้าวันที่ ๒ หลังจากใช้เวลาชมบ่อน้ำร้อนและชมกิจการเหมืองแร่ที่นั่นแล้ว ก็เริ่มออกเดินทางประมาณ ๘.๐๐ น. ไปตามเส้นทางเดิม เพื่อเข้าสู่ อ. โทธาราม และแวะชมถ้ำฤาษีเขางู โบราณสถานสำคัญของจังหวัดก่อนเข้าสู่ อำเภอโพธาราม เมื่อเข้าสู่ตัวเมืองโพธารามรับประทานอาหารเครื่องดื่มที่ตัวเมืองโพธารามก่อนที่จะเข้าชมวัดคงคาราม จากนั้นเดินทางเข้าสู่อำเภอบ้านโป่งเพื่อรับประทานอาหารกลางวัน ประมาณ ๑๓.๐๐ น. แวะชมสระน้ำโกสินารายณ์ แล้วจึงเดินทางเข้าสู่จังหวัดนครปฐม แวะชมการแสดงที่สวนสามพราน และประมาณ ๑๘.๐๐ น. เดินทางกลับกรุงเทพ ฯ

หมายเหตุ : การท่องเที่ยวในเส้นทางสายที่ ๒ นี้ จะกระทำต่อเมื่อบ่อน้ำร้อนได้มีการพัฒนาโดยจัดสร้างที่พักเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยวขึ้นแล้ว

เส้นทางที่ ๓ เริ่มออกเดินทางจากกรุงเทพ ฯ เวลา ๗.๐๐ น. ชมหมู่บ้านทำน้ำตาลมะพร้าวในเส้นทางสายแม่กลอง จากนั้นเข้าสู่อำเภอดำเนินสะดวก ชมตลาดน้ำ ฯ พร้อมรับประทานอาหารกลางวันด้วย จากนั้นเดินทางในเส้นทางดำเนินสะดวก - บางแพ เข้าสู่ถนนเพชรเกษมที่มุ่งเข้าสู่ตัวเมืองราชบุรี เพื่อจะเดินทางเข้าสู่เส้นทางราชบุรี - จอมบึง ซึ่งจะนำสู่ที่ตั้ง

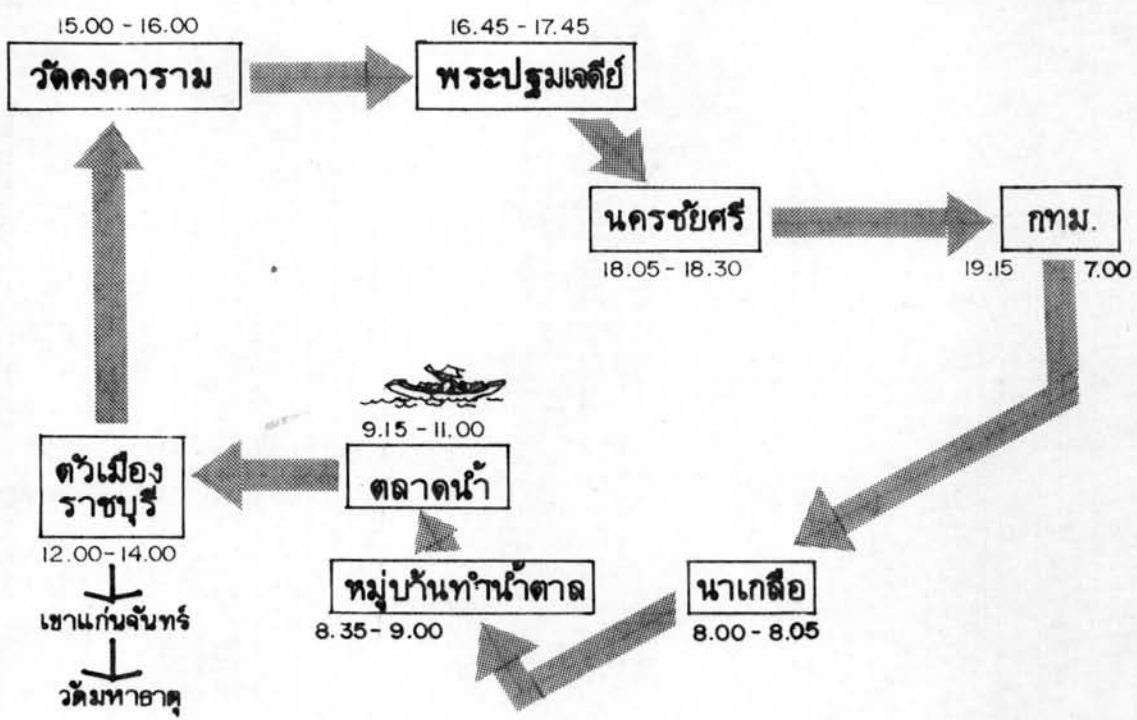
ถ้าจ่อมพล และถ้าเขาบิน ใช้เวลาชมถ้ำทั้งสองจนถึงเวลาประมาณ ๑๖.๐๐ น. จึงย้อนกลับ
เข้าสู่ตัวเมืองราชบุรี โดยขึ้นไปชมเขาแก่นจันทร์เพื่อชมทิวทัศน์เมืองราชบุรีก่อนจะเข้าสู่ที่พัก
ช่วงเวลากลางคืน รับประทานอาหารค่ำตามร้านอาหารที่มีชื่อหรือที่บริเวณหน้าพิพิธภัณฑสถาน
เมืองซึ่งเป็นตลาดโต้รุ่งมีร้านอาหารประเภทต่าง ๆ มากมายและราคาถูก

เช้าวันที่ ๒ ออกเดินทางเวลา ๘.๐๐ น. เพื่อชมบ่อน้ำร้อน ฯ ในเขตกิ่งอำเภอสวนผึ้ง
จนถึงเวลา ๑๑.๐๐ น. เดินทางกลับเข้าสู่ตัวเมืองเพื่อรับประทานอาหารกลางวัน จากนั้น
เข้าสู่อำเภोधารามเพื่อชมวัดคงคาราม จนกระทั่งเวลา ๑๔.๔๕ น. ออกเดินทางเข้าสู่
อำเภอบ้านโป่ง โดยแวะที่สระน้ำโกสินารายณ์ จากนั้นเข้าสู่จังหวัดนครปฐมเข้าสู่ตัวเมืองเพื่อ
ชมพระปฐมเจดีย์ จนถึงเวลา ๑๗.๓๐ น. เดินทางกลับกรุงเทพฯ ฯ

๖.๓ เส้นทางการท่องเที่ยวแบบหยุดพักผ่อนประจำปี เหมาะสำหรับครอบครัวหรือเพื่อน
ฝูงซึ่งมีโอกาสหยุดพักผ่อนประจำปี ตั้งแต่ ๓ วันขึ้นไป หรือนักเรียน นักศึกษา ที่หยุดเทอมและมี
เวลาไปท่องเที่ยวต่างจังหวัดเป็นหมู่คณะ ซึ่งต้องการรูปแบบการท่องเที่ยวที่สามารถชมแหล่งท่องเที่ยว
เที่ยวได้หลาย ๆ ประเภทภายในระยะเวลา ๓-๔ วัน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการท่องเที่ยว
เที่ยวให้ต่างกันออกไป ดังเช่น เส้นทางท่องเที่ยวแบบ ๓ วัน ๒ คืน มีลักษณะรายละเอียด คือ

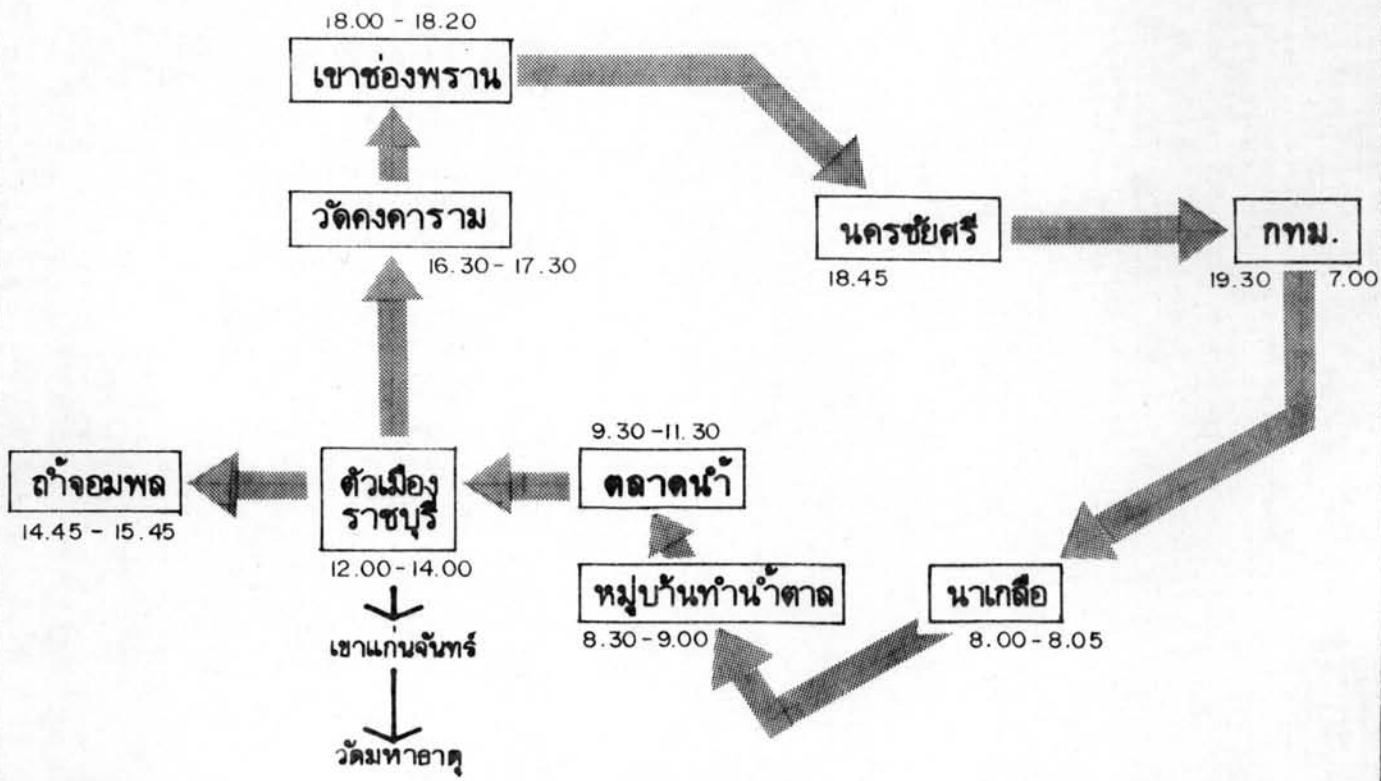
เช้าวันที่ ๑ ออกจากกรุงเทพมหานคร ไปตามเส้นทางเพชรเกษมเข้าสู่ทางหลวง
หมายเลข ๓๒๕ เพื่อแวะชมตลาดน้ำดำเนินสะดวกออกจากตลาดน้ำ ฯ เข้าสู่ตัวเมืองเพชรบุรี
จากนั้นออกจากตัวเมืองเพชรบุรีตรงไปยังเขื่อนแก่งกระจานพักผ่อนตามอัธยาศัย อาจลงเรือ
เที่ยวชมทะเลสาบเหนือเขื่อนก็ได้ (ค้างแรมคืนที่ ๑) เช้าวันที่ ๒ ออกจากเขื่อนแก่งกระจาน
ตรงไปยังสหกรณ์หุบกะพง ซื้อผักผลไม้และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรต่าง ๆ และตรงไปยังชาย
หาดหัวหิน เที่ยวชมเขาตะเกียบ และชายหาดหัวหิน จากนั้นวกกลับมายังชายหาดชะอำ เพื่อพัก
ผ่อน (ค้างแรมคืนที่ ๒) เช้าวันที่ ๓ เล่นน้ำตามอัธยาศัย ตอนบ่ายออกจากชายหาดชะอำ แวะ
ตัวเมืองเพชรบุรี เพื่อซื้อของที่ระลึกกลับบ้าน จากตัวเมืองเพชรบุรีออกเดินทางกลับตามถนน
สายธนบุรี - ปากท่อ (ดูแผนภูมิที่ ๗.๓)

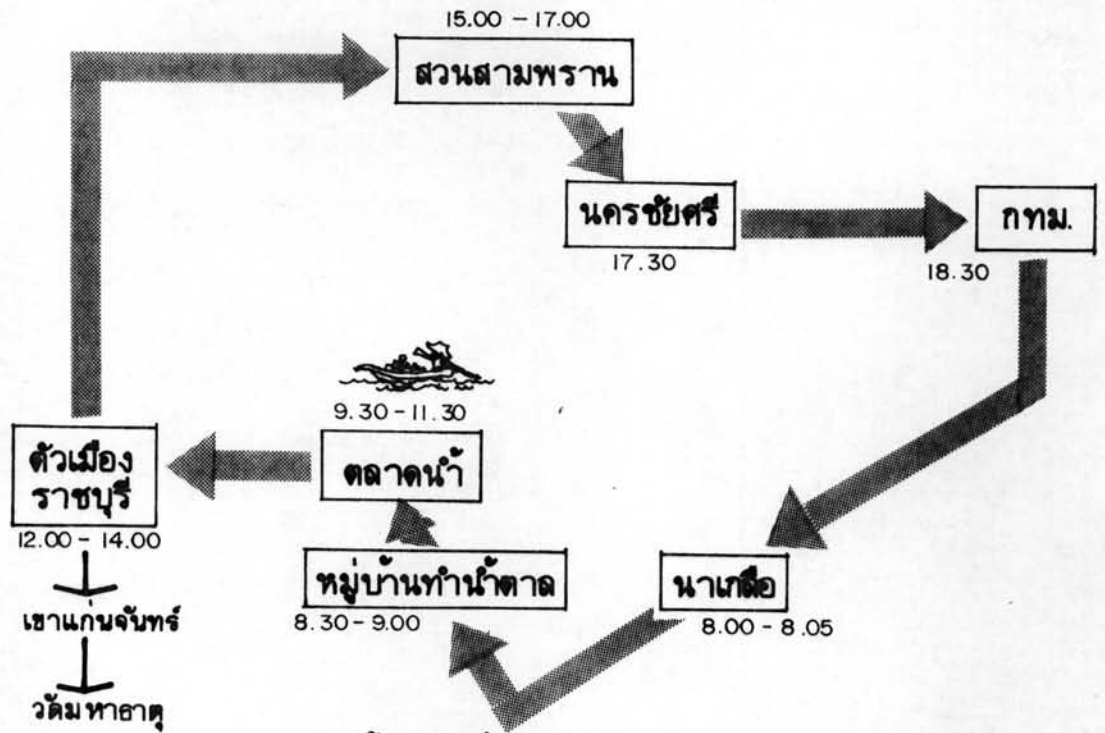
แผนภูมิ แสดงการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวแบบ ไปเช้า-เย็นกลับ

เส้นทางที่ 1

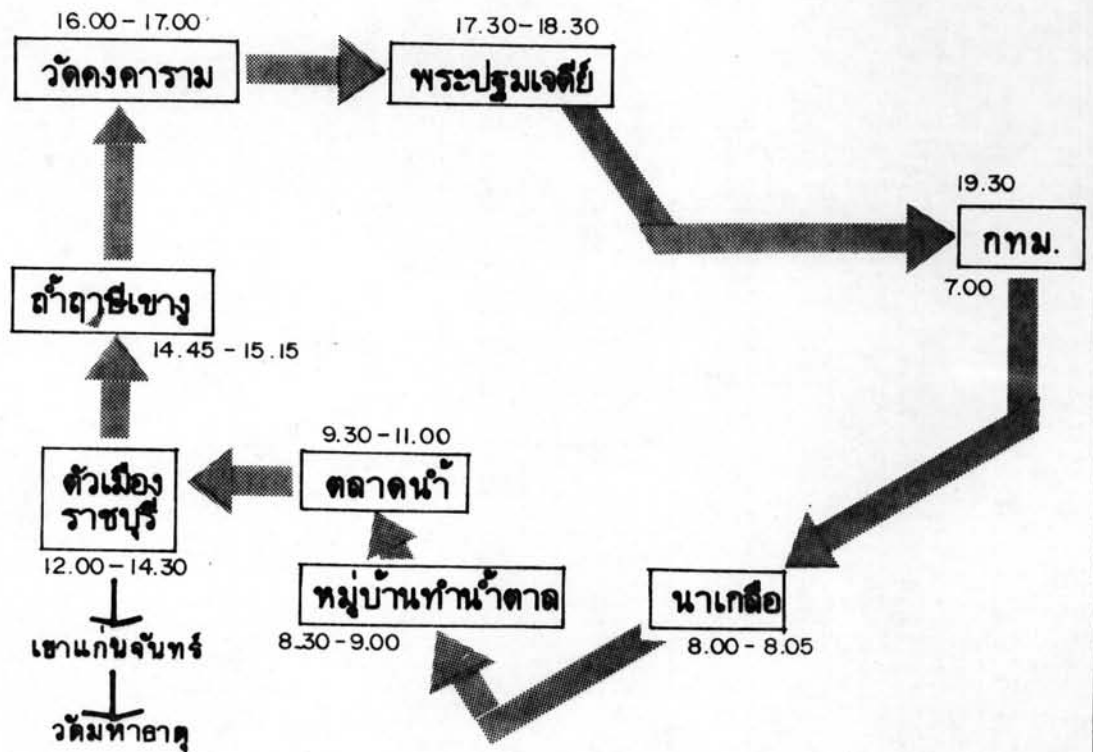
เส้นทางที่ 2

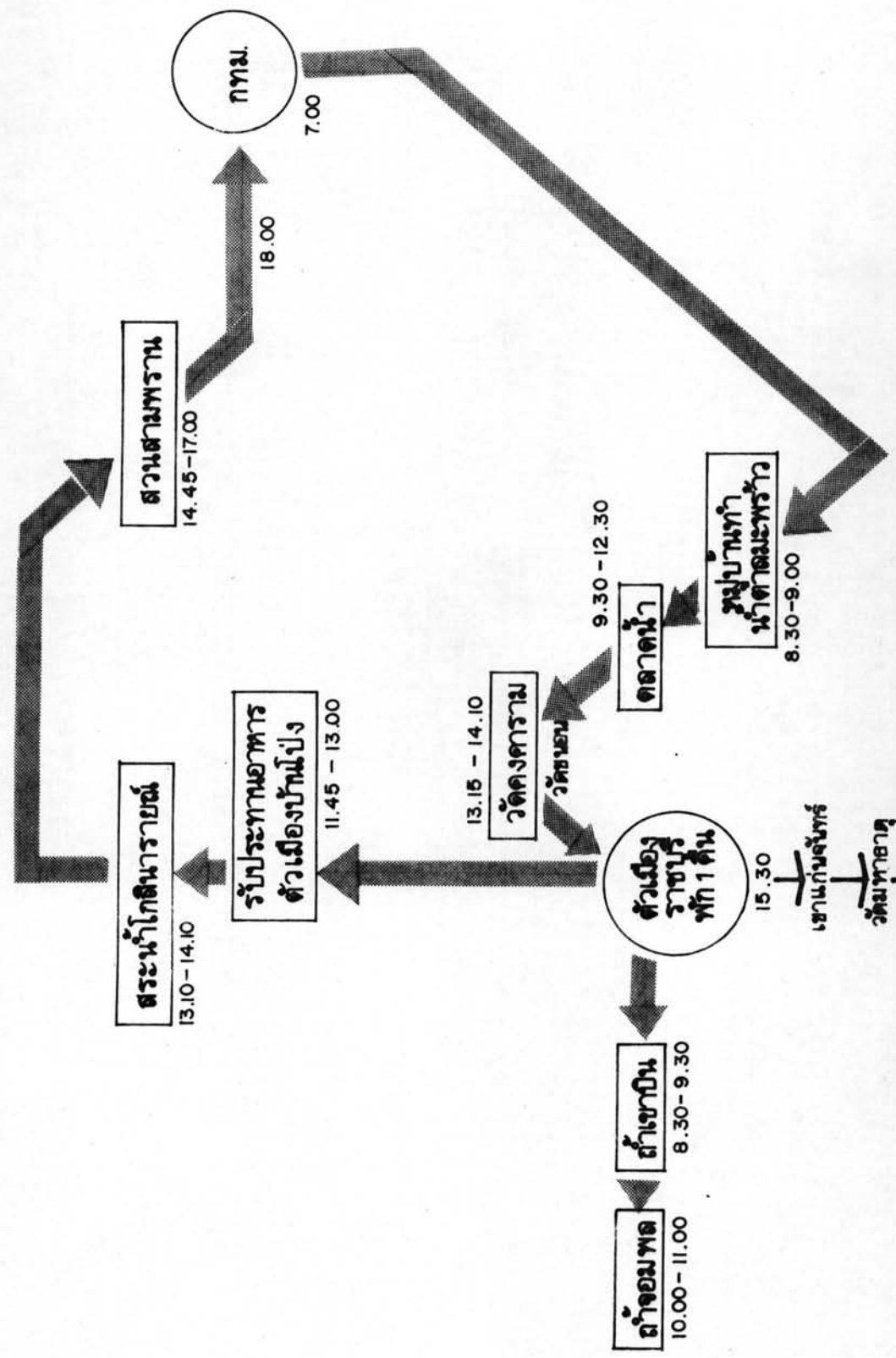

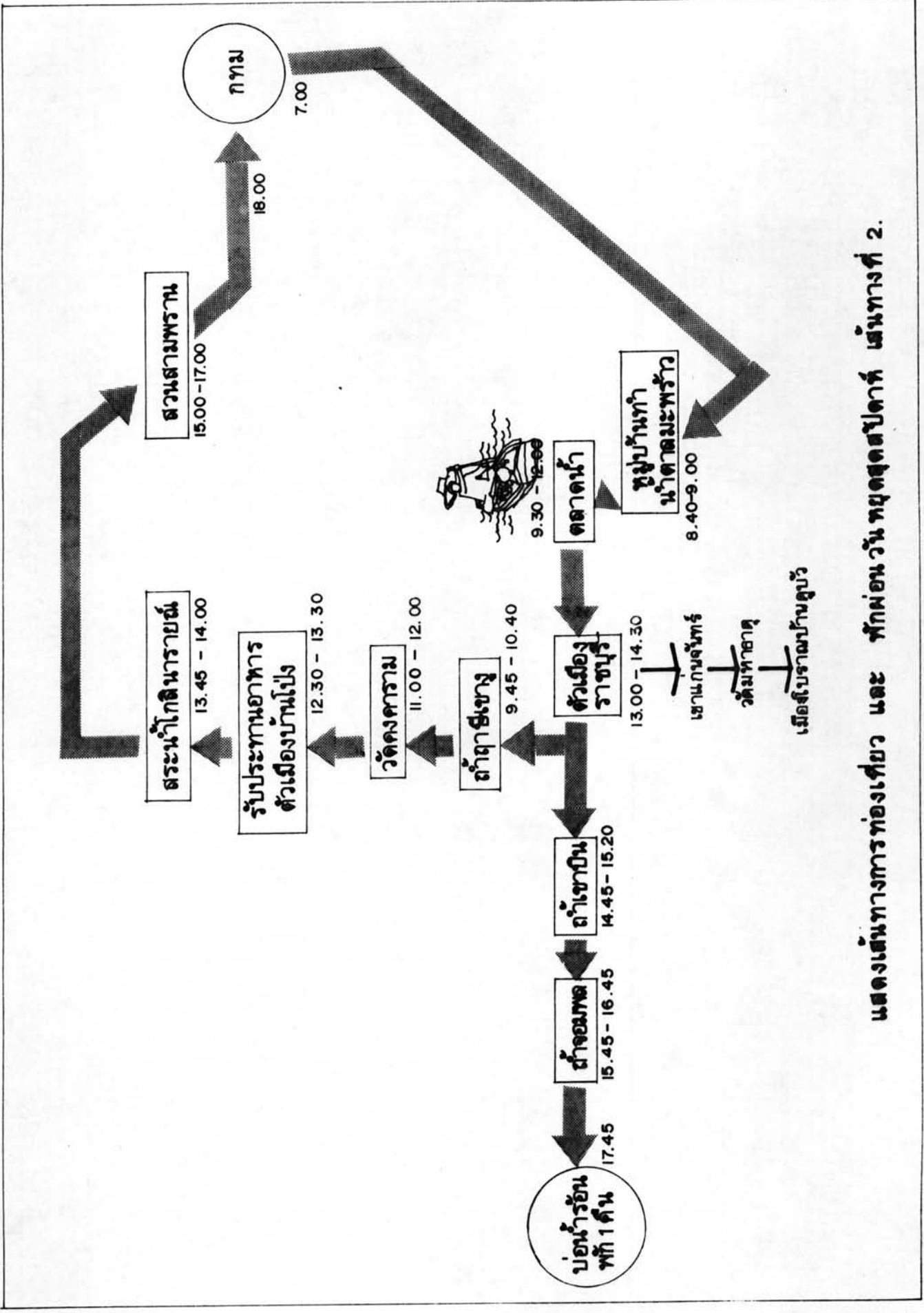
เส้นทางที่ 3

เส้นทางที่ 4

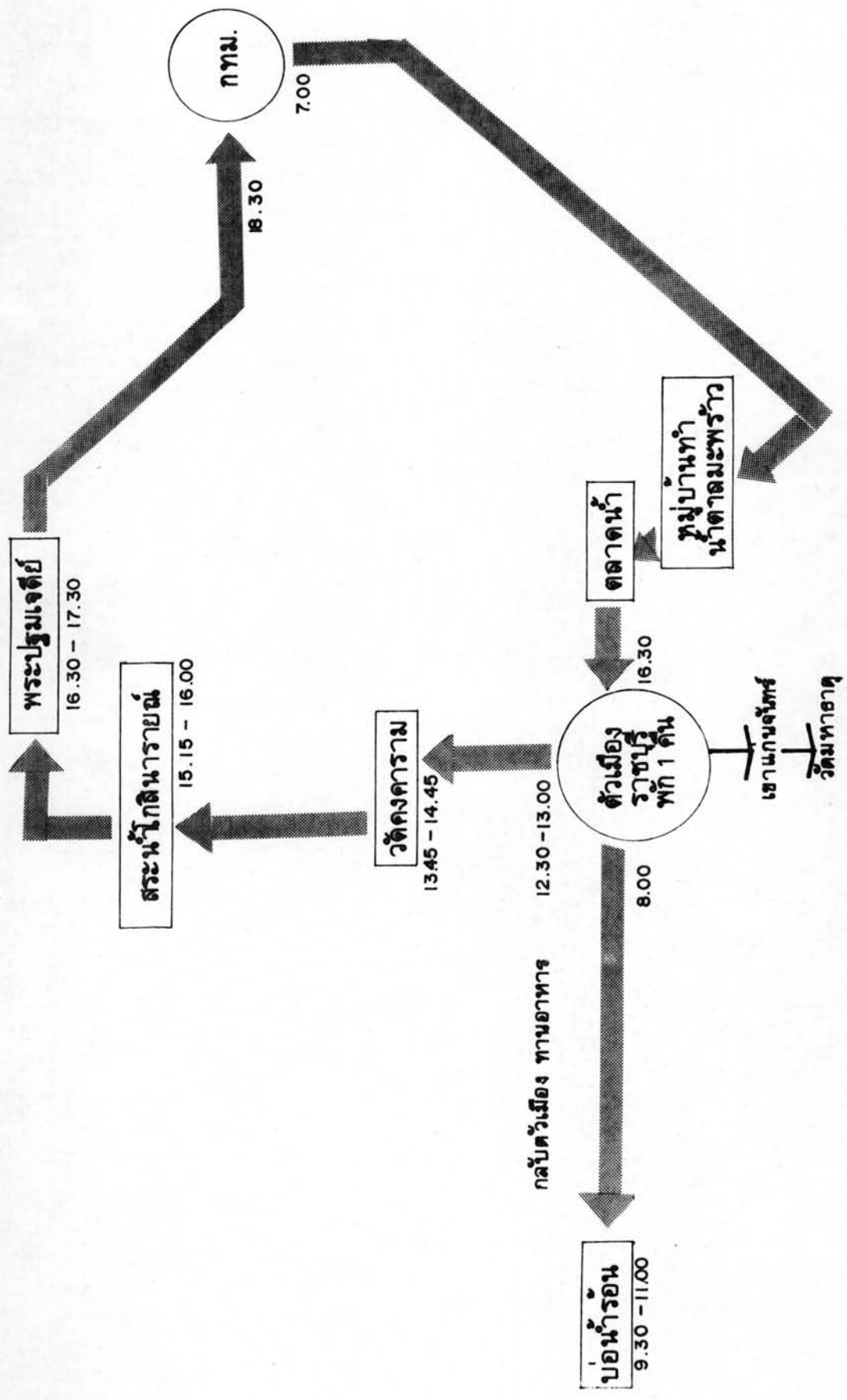

แผนภูมิที่ 7.2 แสดงเส้นทางการท่องเที่ยว และ ที่พักผ่อนวันหยุดสุดสัปดาห์ เส้นทางที่ 1

แสดงเส้นทางท่องเที่ยว และ ที่พักผ่อนวันหยุดสุดสัปดาห์ เส้นทางที่ 2.

แสดงเส้นทางท่องเที่ยว และ ที่พักผ่อนวันหยุดสุดสัปดาห์ เส้นทางที่ 3.

แผนภูมิที่ 7.3 แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวแบบหยุดพักอื่นประจำปี

